Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 24 АВГУСТ, 1985 ШУ. ● № 102 (7137). ● Мах 3 кеп.

КПСС XXVII СЪЕЗДА — ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ!

9-гIа ДЕКАДА

* * *

Карабулакерчa химреагентий заводе чакхъяьннача бархI декадах йоагIачул совгIа арахийцай 25 эзар сома маьха химреагенташ.

Заводо арахецача ерригача продукцех 72,5 процент яр пачхьалкхен дикала Знак тIалаттaш я.

Укх шера кхо тайпа керда химреагенташ арахеца йолаьй предприяте. Уж дукха дикагIа а я, хIаьта царга шозза хIана дац аьнна кIезигагIа хIама дIа а дода.

Коммунистий форума сийна яьржача яхье укх тIеххьарча кхаь декадагIа хьалхара моттиг Ф. Коноплинов керте латтача «В» смена коллективо яьккхай. ШоллагIа — В. Болтовскаяс кулгалдечо «Г» смена.

* * *

Нохч - ГIалгIайчен производственни текстильно - галантерейни объединене коллективо хIанзле планал совгIа маьхала яьккхай 339 эзар сома маьха продукци. Арахийцача продукцех 72 процент яр пачхьалкхен дикала Знак тIалаттaш я.

Съезда сийна дIахьоча къахьегама декадех хьалхара моттигаш йоахаш хиларца белгала я коммунист Никаев Сайпудин керте латта кхоалагIа цех. Цо вIаштта бархI декадах хьалхара моттиг яьккхай. Дика болх бу Н. Мусаевай бригада а. Цо хIара дийнахьара норма 130—150 процент кхоачашъю.

Объединенс коллективо дош деннад цхьайтталагIча пятилетка декхараш 28 декабре кхоачашден съезд хьаеллача дийнахьа 1986 шера хьалхарча квартала план кхоачашъеи.

* * *

Вознесенски газобензинови завода болхлоша дIабахача ворхI бетта къахьегама овсарле планагIа йоагIачул 16,6 процент лакхъяьй. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах кходаьд 505 эзар сом.

Чакхъяьннача бархI декадах хьалхара моттигаш йоахаш хиларца белгала я Пряслянов Валере кулгалду товарно - бийдала цеха коллектив.

Цул дукха тIехьа ца юсаш къахьег Ванюшин Сергей Иванович керте латтача газови участка болхлоша.

Бригадашта юкъе заводе дикагIа лоархIаш я Н. Морозкина, В. Сердюкова, З. Алимпиева кулгалдераш. Цар дош деннад стахановски болама 50 шу дузаш шера задани кхоачашъе.

Стахановски болама 50 шу дизара долча цIейга дикача хьоккхамашца накъайоагIа Грозненрча В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводера цхьоалагIча цеха коллектив.

Къаьстта дика толамаш доах Шевченко Надежда Михайловна керте латтача номер бархI йолча установка технологаша. Цар мехкдаьтта сийрда продукташ яхара ийс бетта план хIанзле кхоачашъяьй.

Коллектива балха лостам телар, керда толамаш дахара из оарцагIйоахар йоккхагIа йола аппаратчик Н. Шевченко я.

Ше укх заводе болх беча 32 шера дукха кагирхой Iомабаьб цо технолога балхаш де.

Н. Шевченкой хьаьнала къахьегам белгалбаьккхаб Къахьегама Сийлен III степена орденца, хIаьта дукха ха йоаццаш цунна еннай «Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни мехкдаьтта чакхдоахар» яха сийлен цIи.

Хьинарс дакъалоац Надежда Михайловнас коллектива юкъарча вахаре а. Из я цеховой комитета председатела заместитель, ший лоIамагIа йолча халкъа дружина командир.

СУРТА ТIА: Н. Шевченко.

А. АЙРАПЕТОВА сурт.

КПСС ОБКОМА ПРЕСС-ЦЕНТРО ХОАМ БУ

ТЕЛЕФОН 2-66-72

Геттара сиха чакхдаха дезаш дукха балхаш да юртбоахама къахьегамхой. ХIаьта боахамий кулгалхошеи специалисташен, ерригача агропромышленни комплекса болхлоша къаьстта чIоагIагIа йоакхо е еза керда ялат хьалкхедара кийчо яра, хIана аьлча цох тийша хургба шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера хьувкъам.

22 август хьатIаотташ оперативни даннегIа бIарчча республика хьанийцача укх гурахьа дув ялат дIадера 119,3 эзар гектар лаьтта аьхад — планах 64 процент. Из дIадахача шера укх хана аьха хиннaчул 32,3 эзар гектар дукхагIа да.

Дина вIаштIехьдаьхан сихеи дIахьу гурахьа тайптайпара культураш дIаера лаьтта кийчдара балхаш Надтеречни района боахамаша. Цига планагIа аха доагIачох 85 процент аьхад. Царна тIехьа долх Грозненски Сунженскии районий боахамаш.

Геттара сихдаьд лаьтта ахара балхаш хьалха тIехьаюсаш хиннача Урус - Мартановски районе. Укх тIеххьарча кхаь дийнахьа цига тIакхийттад 1700 гектар оахам. Сихдаьд балхаш Гудермесски районе а.

Гурахьа дIаювча культурай йоакхо яр — из пачхьалкхенга дукхагIа ялат хилийтара а Кхачан программа кхоачашъяра а еш йола йоакхо я. Партийни организацеш декхарийла я АПК берригача къахьегамхошта юкъе лаьтта ахара балхаш дикагIча ханашкеи дикеи чакхдахара шерра социалистически яхь йоаржае.

Ди тIехь сихлуш доагIа баьцадаарий кхашкара балхаш. БIарчча республика хьанийцача 42,5 эзар тонн тайп - тайпара баьцадаараш дIаденнад пачхьалкхенна — соахка укх хана дIаденнарел 11,2 эзар тонн дукхагIа.

Юрта боахама культура лакхъе

ШИЙТТАЛАГIЧА ПЯТИЛЕТКЕ IИЛМАН-ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС СИХЪЯРАХ, ПРОИЗВОДСТВА ЭФФЕКТИВНОСТИ ЮРТБОАХАМА ПРОДУКЦЕ ДИКАЛИ ЛАКХЪЯРАХ ДОЛА ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНЕРЧА «АТАГИНСКИЙ» СОВХОЗА КЪАХЬЕГАМХОИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

«Атагинский» совхоза коллективо къоабалъяь тIанийцай КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеши Iилман-технически прогресс сихъяра дешашта КПСС ЦК хиннача совещане итогаши. Цар хьинар айдаь 1985 шера а еррига пятилетка а планаши декхараши толаме кхоачашдара социалистически яхье баьнна къахьегаш ба кхаши хьайбаши леладеш бола болхлой.

Производства культура лакхъяра, Iилман-технически прогрессан хьалха латтача практиканеи карагIдаьнарех творчески пайда эцара тIехьа къовсам лоаттабарца, совхозо тIехкхоачашъяьй пачхьалкхенга ялат, дулх, шура йохкара диъ шера планаш. Юкъера лаьрхIача укх пятилетка хIара шерара ялатий хьувкъам 28 центнер хиннаб.

ШийтталагIча пятилетке Iилман-технически прогресс сихъяра, юртбоахама производства эффективности продукце дикали лакхъяра тIехьа социалистически яхь дIайолаяьча Башкирски АССР Илишевски районерча Мажита Гафури цIерагIча колхозеи НГIАССР Назрановски районерча «40 лет Октября» яхача совхозеи коллективай болам хьал а доацаш оаха. «Атагинский» совхоза къахьегамхоша, декхар тIаэц цхьайтталагIча пятилетка планал совгIа 2580 тонн ялат, 1000 тонн шура, 85 тонн дулх пачхьалкхенга дохка.

Лаьтта леладара Iилмо могаяь система, ялатий а кхыйола а культураш кхеяра интенсивни технологи шерра юкъейоалаяра, коллективни подрядахи хозрасчетахи хьинаре пайда эцара ларда тIа укх шера пачхьалкхенга дохка лаьрхIад 3000 тонн ялат, план 2500 тонн йолаш. ДIалоархIача цхьан Iатта 30 центнер доакъарий единица кхоачаш доакъараш Iалащде, цу юкъе кхоабача цхьан Iатта кхо тонн кхоачаш овла бола культураш а йолаш.

Совхоза къахьегамхоша дукхагIа теркам бу производства эффективность лакхъяра, кхоачамаш кходара. ШийтталагIча пятилетке юртбоахама деррига доакъош дIахо дегIадоаладара декхараш тIанийцад. Ханал хьалха, КПСС XXVII съездо болх дIаболабеча денга, кхоачашъе лаьрхIад 1986 шера хьалхарча квартале пачхьалкхенга шурен дулхи дохкара план.

ШийтталагIча пятилетке Iалащде лаьрхIад юкъера лаьрхIача хIара шера гектара тIара 35 центнер йолаш ялат кхеделга. Юкъера лаьрхIача хIара шера 3000 килограмм хургья цхьан Iаттагара йоакха шура — 1981 — 1985 шерашка юкъера лаьрхIача яьккхачул 790 килограмм дукхагIа. Юкъера лаьрхIача пачхьалкхенна дIалуча цхьан бежана дозал 480 килограмм, цхьан хьакхий дозал 120 килограмм хилийта соцадаьд. Продукце дикал тоае, шура алхха сортови йолаш дIатела лаьрхIад.

Юрта боахамерча Iилман-технически прогресса керттерча факторех цаI я ялатий а кхыйола а культураш кхееча интенсивни технологи юкъейоалаелга. 1986 шера денз ка болча ялатий еррига культураш цу технологех леладергья оаха, хIаьта хьажкIаш — индустриальни, баьцадаараши овла бола культураши — астрахански технологех кхеергья. Ка болча ялатий хьувкъам 30 центнерага, хьажкIий бар 50 центнерага, баьцадаарий бар 200 центнерага дIанхоачабе лаьрхIад. Цо таро лургья боахама Кхачан программа задели шийтталагIча пятилетке еррига юртбоахама валови продукци яккхара планали 5 процент дIатIехбала.

Кхашкара хьувкъам лакхбара хIара шера цхьан гектара тIа 15 тонн, доакъарий культураш дIаювча 50—70 тонн йолаш, органически удобренеш ехка лаьрхIад. Минеральни удобренеш товсилга алхха локальни хьисапе леладе, хIаьта гурахьа дийнача ялаташтеи дукхача шерашка хьувкъам луча баьцаштеи — овлашка егта. Деррига юртбоахама балхаш оттаяьча агротехнически ханашкеи лакха дикал йолаши чакхдаха.

Къахьегама механизаци яра, техникахи доакъарехи эффективно пайда эцара, материально-технически кхоачамий кхом бара, кхайн фермайи продуктивность лакхъяра, продукце дикал тоаяра чотах продукце центнерага дIабода мах лохбе лаьрхIад: ялатий — 8, шурий — 10, доахана дулха — 17, хьакхий дулха 20 процент. Къахьегама овсарле 10—12 процент лакхъе. Боахам лелабара рентабельность 40 процентага дIакхоачае лерхI.

Производства материально-технически база дIахо чIоагIъеш, берригача къахьегамхошта лерттIа болх бара а салаIара а эша хьалаш хьакхоллаш тIатеIIа болх бергба. Пятилетке 60-нел кIезигагIа доацаш усадебни хьисапера цIеноош, бани, кхыйола гIишлош хьалъе, нах бахача моттигашкарча улицашкеи болх беча дIатIадолхача наькъашкеи асфальт йилла. Тракторно-кхай бригадашта машинаш латта кхо ков, ши кхий хьал а даь болх бе доладалийта. 500 гектара тIара хий дехка система эргайоаккхаш тоае лаьрхIад.

Социалистически декхарех кхоачашде лаьрхIа балха а экономически а хьокхамаш шийтталагIча пятилетка плана юкъехьо оаха.

Совхоза къахьегамхоша тешам лу КПСС Центральни Комитета шийтталагIча пятилетка, СССР Кхачан программа планаш толаме кхоачашъяра тIехьа шоаш тIатеIIа къовсам лоаттабергхиларах.

Социалистически декхараш дийца а дийца тIанийцад совхоза коллектива юкъарча собране.

Оарц дала! БЕХКЕБАРАШ ЛЕХ ...КОАРТОЛАШ - И ЯДАШ Я

Укх шера 150 гектара тIа коартолаш хьалкхеяьй «Назрановский» совхоза Мержоев Сулеймана, Хачубаров Хьадиса, Оздоев Бисолта кулгалдеча звеноша. Цхьа кIира хьалхагIа уж хьаяха йолаяьй Чаьсар-Кертерчеи Аьлтий-Юртарчеи отделенешкарча болхлоша. Коартолаш дика хьийкъай, хIара гектара тIара 150 центнер йоал, план 110 йолаш.

Мержоев Сулейманеи Оздоев Бисолтаи шоай тракторни копалкашца хьа ма хоарцаю хьалохьа а еш хьалхарча массехк дийнахьа 110 тонн совгIа коартолаш хьаьхай болхлоша. ХIаьта къаьстта белгалбаьнниаб Чумакова Iайшет, Лолахоева Пирдовс, Мержоева Iайшет, Газгиреева Марем, Чумакова Дебахан, Ганиева Золовбан кхыбараш. Царех хIара болхлочо дийнахьа 600 — 700 килограмм коартолаш хьалохьаю, нормагIа хьалохьае йоагIараш 350 килограмм йолаш.

Иштта дика дIадоладаь балхаш юкъагIа дита дезаш нийсъеннай совхоз. Укх шера пачхьалкхенга 750 тонн коартолаш йохка езаш я из. Уж дIахьоргйолаш хьалхе а договор даьд Грозненрча «Горплодоовощторгаца».

— Совхозо заявка еннаяр хIара дийнахьа 15 тонн коартолаш дIахьоргйолаш. Цхьабакъда, уж хьаяха йолаелча гIоне 18 тонн мара дIайихьаяц «Горплодоовощторго». ХIанз Наьсар-Кертерчеи Аьлтий-Юртарчеи отделеней хьатташка кийчъяь латт 100 тонн гаргга коартолаш. Маьлхе ухкаш ха яккхийтача, сийн а яле, товарни бос бов цар, мIаьдлу. Ха дIайодаш латте а, из хIама ца нийсдалийтара, кхашкара кхы хьа ца йоахаш совцаяьй оаха коартолаш, — йоах совхоза керттерча агронома Бекмурзиев Къурейша.

Из гIулакх иштта хIана нийсденнад, фу бахьан да договорагIа дIаяхьа езаш йола коартолаш дIа ца яхьар, аьнна шийга хаттар дича, «Горплодоовощторга» отдела начальника Г. Агаджанова аьлар:

— Назрановски АТП-ра 15 грузовик хьожаяьй тхона коартолаш Грозне Iокхахьа. Со тахан цига гIоргва, транспорта болх лерттIа вIаштIехьбоаккхаргба. Тхо раьза долаш я «Назрановский» совхоза коартолаш. Цхьабакъда, «Экажевский» совхоза яраш стандартни яц...

Из къамаьл тха хилар 22 августе. ДIатехкача гучадаьлар, цу дийнахьа а «Назрановский» совхозера коартолаш Iоя цхьа грузовик яхийта йоацилга.

— «Горплодоовощторга» автомашинаш тела декхарийла даьд тхо, — йоах Назрановски АТП директора заместителa Гайтукиев ХьажIумара. — Совхозашкара Iояхьа езаш йола коартолаш хьа а хьокхаш, хIара дийнахьа АТП заявка яла езаш бар «Горплодоовощторга» специалисташ. Цар уж тийннаяц. Долче, тхона сечах хов «Назрановский» совхозера Iояхьа езаш коартолаш йий...

Из бакълув. Заявкаш тала декхарийла бар «Горплодоовощторга» викалаш. Из хIама иштта нийслург а дацар транспортникашца барта а болаш, шоай де дезар цар тIах аьнна доре. ХIанз кхетаде хала а дац хьан бехкагIа йисай коартолаш шоай ханнахьа Грозненрча базашкеи тикашкеи Iо ца яхьаш. Укхаза комментари эшаш яц...

Сунженски района «Путь к коммунизмуи» «Заветы Ильичаи» яхача колхозашкара коартолаш я «Горплодоовощторга» кхоалагIеи йиъалагIеи номераш йолча базашкара 22 августа еррига яхийтараш а... 5 грузовик мара хиланзар. Коартолаш стандартах яц, яхаш цхьа грузовик яхийтаяц «Экажевский» совхозе. Цига а хьатта дукха коартолаш латт.

— Шоашта мегаш яраш дIахьо аьнна дехар даьд аз «Горплодоовощторга» директора заместителага Х. Идиговга, — йоах Назрановски района юртбоахама управлене начальника Газдиев Аьхмада. — Цхьабакъда, дIаяхьа уйла йолаш-м бац. «Экажевский» совхозе а хьа ца йоахаш совцаяьй коартолаш.

Иштта мара «Горплодоовощторга» а кхыча торгови предприятеша а дIайийеш ца хилча геттара дукха ха яргья Назрановскии Сунженскии районашкара коартолаш хьаьхьа а пачхьалкхенна дIаенна а ца йоалаш. Цул совгIа, ховш дац дIахо йодача хана хаоттам мишта хургба а.

Колхозийи совхозийи къахьегамхоша санна мара из дицдалийта йиш яц торговле болхлоша, транспортникаша. Цудухьа цхьанне лепадер вокханна фуд ховш болх бе беза цар. ТIаккха мара ханнахьа а дика йолаш а коартолаш кхоачаргьяц городе бахача нахага.

* * *

Ер статья кепатоха кийчъяьчул тIехьагIа, селхан редакце телефон техар «Горплодоовощторга» отдела начальника Г. Агаджанова. Цо аьлар:

— 22 августа сои Нохч-ГIалгIай АССР юртбоахама министерства вокхагIвола агроном И. Бойкои Назрановски района хиннад. Тхо хьежад «Экажевскийи» «Назрановскийи» совхозий хьатташка хьаьхьа латтача коартолашка. Уж дукха я. 300 тонн хинна Iац «Экажевский» совхозе латтараш. Царна юкъе я зIамига, хьайоахача хана тийда, талха йолаенна яраш. Цудухьа цу шинна а совхозера коартолаш лаьрххIа харжа езаш я. ТIаккха мара «Горплодоовощторго» хьа а эцаргьяц.

Цхьанне а яхац стандартах йоаца коартолаш дIаэца. Цхьабакъда, «Горплодоовощторга» а юртбоахама министерства а специалисташ декхарийла бар, совхозаша оарц даьккхачул тIехьагIа а ца болхаш, коартолаш хьаяха а йохка а йолаеннача деношка Назране хьал а баха, коартолаш хьахаржараи пачхьалкхенна уж дIаяларам цигара совхозий кулгалхой теркам тIаберзабе а хIанз санна из гIулакх ший ханнахьа къоастаде а.

С. АУШЕВ.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюро аргIанарча заседане ладийгIад Москве кагирхойи студентийи XII Дерригдунен фестиваль чакхъяккхарах йолча информацега. БелгалдаьккхаД, Московски фестиваль, империализма агрессивни политикана духьаларча машараи халкъий кхерамзаленнеи тIехьарча къовсаме кагирхой кхотабе новкъостал деш, боккхача лоархIаме дунен халкъашта юкъера событи хинналга. Теркам тIаззаб советски кагирхой организацеша доазол арахьарча мехкий кагирхой прогрессивни а демократически а организацешца цхьана гIулакхаш леладелга дIахо дегIадоаладар боккха лоархIам болаш хилара. Партийни, советски, комсомольски, профсоюзни организацей декхар да дIахо йодача хана а кагирхой къахьегамеи общественно - политически хьинар хьаллаца, уж боахама а культурни а гIишлош хьалъечара декхараш къоастадара юкъе а озаш. Ма могга тоаде деза кхувш йоагIача тIехьенца къахьегама, идейно-политически, правственни кхетам балар, хьинаре вIашагIъювза еза къоначарца беча политически а культурно-массови а балха тайп-тайпара формаш.

Политбюро бийцаб ялаташи кхыйола юртбоахама культураши чуэцара а хьайбашта доакъараш кийчдара а лелам. Теркам тIаззаб, хьалкхель еррига продукци ца йойташ чуэцара, цIен а яь Iай латтаргйолча дIакхоачаяра, ханнахьа гурахьа ялаташ дIадувлга чакхдаккхара, къаьстта интенсивни технологех, дика фу кийчдара, минеральни удобренешеи баьцовгIаш лораеча средстваштеи боахамаш Iалашдара, гуйран балхаш белгала сихде дезаш хилара. КIи-марс Сибира, Урала, Къулбаседа Казахстана районашка дIакхачар теркал а деш, советски а боахама а органаш декхарийла я хьалкхебаь хьувкъам ханнахьа чуийца баккхара къахьегама коллективаш оарцагIъяха. ЛаьрхIар вахаре чакхдаккхаро, ялат а кхыйола юртбоахама продукци а кийчъяра планаш кхоачашъяро дIадех дисциплина лакха хилар, болх дика вIаштIехьбаккхар, материально-технически кхоачамех эффективно пайда эцар. Уж дешаш кхоачашдара тIаберзабе беза коммунистий, агропромышленни комплекса берригача болхлой низ.

Политбюро дийцад Прикаспийски мехкдаьттан газеи комплекс хьаяра де дезараш. КПСС ЦК-и СССР Министрий Советои тIанийцача соцамах лаьрхIад Прикаспе мехкдаьттеи гази йоалла моттигаш лохилга сихде, уж караерзаяра система эргайоаккхаш тоае, пайдане химически продукташ хьайоахаш, углеводородни бийдал комплексно чакхйоаккхилга вIаштIехьдаккха. Заданеш оттаяь эша оборудовани а приборош а арахецараи йоагIаш йола производственни мощносташ хьаяраи. Фусамаш, социальни а культурно-бытовой а объекташ хьалъе лаьрхIад, иштта белгалдаьхад цу комплекса месторожденеш караерзаеш йолча предприятешкеи организацешкеи кадраш дIачIоагIъяра дола кхыдола гIулакхаш.

Политбюро дийцад ООН Генеральни Ассамблея хургйолча 40-ча сессеца дувзаденна дола дешаш. ДIахайтад, машара тIехьара инструмент хиларах тарра. ВIашагIкхийттача Къамий Организаци Советски Союзо боккха лоархIам болаш лоархIилга. СССР дIахо йодача хана а хургья, 40 шу хьалха цар ларда тIа ООН вIашагIъелла нийсхон демократически принципаш дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка чакхъяхара мел эшар деш, ООН керттерча устава декхаргара — машар Iалашбаргареи чIоагIбаргареи хьайоагIаш, Советски Союзо ший низ тIабохийтаргба Генеральни Ассамблея хIанз хулача сессе а цун балха керттерча моттиге герз Iоаделга соцадара дешаш хилийтара. Цхьан ханна СССР хургья, хьалха а санна, цхьатарарча бокъоний ларда тIа дунен халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш леладелга дегIадоаладара тIеха, царна юкъе милитаризаци ца яра хьалашка машара космически аре караерзаелга а долаш.

Политбюро ладийгIад, Корея мукъаьяккха 40 шу дизара хетадаь КНДР чакхдаьхача гIулакхашка СССР партийно-пачхьалкхен делегаци дакъа лоацаш хиларах новкъоста Г. А. Алиева баьча хоамага. Могаяь, партешти мехкашти юкъера массе а оагIорахьара бувзамаш кIоаргде, дунен халкъашта юкъера хьал тоадара, машар чIоагIбара тIехьарча къовсаме цхьана гIулакхаш леладелга шерде лаьрхIа хилар хьагойташ йола Советски делегаце ТПК ЦК Генеральни секретараца, КНДР Президентаца Ким Ир Сенаца а кхыча корейски кулгалхоща а хиннача вIашагIкхетарийи къамаьлийн итогаш.

КПСС Политбюро дийцад иштта чурча а арахьарча а политика кхы цхьадола дешаш.

СОВГIАТАШ ДIАДАЛАР

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота дIаялара хетаяь Назрановски района хьайбаш леладерий торжественни собрани хилар селхан районни культура ЦIагIа. Из совгIат хьожадаьд наьсархошта 1984—85 шера хьайбашка боккхача толаме Iа доаккхилга а, хьайбай продукци йоаккхилгеи хьайелгеи дукхагIа хилийтара а тIехьа лелаяьча Еррригсоюзни социалистически яхье котбаьннаргаш а лаьрхIа.

Из толам баккха къаьстта доккха новкъостал дир «40 лет Октября» совхоза А. Темурзиева кулгалдеча шурий комплекса, «Назрановский» совхоза А. Лолохоев керте латтача шурий ферма коллективаша, дояркаша М. Саговас, М. Темирхановас, Д. Балхаевас, З. Долгиевас, кхыбараша.

Даьхен доккха совгIат дIа а денна, района хьайбаш леладераша яьккха котало дег тIара даькъала йийцар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева.

Цул тIехьагIа къамаьл дир «40 лет Октября» совхоза директора М. Бекова, «Экажевский» совхоза керттерча зоотехника Х. Костоева, «Маяк» совхоза шурий ферма бригадира М. Нальгиева, «Назрановский» совхоза дояркас М. Темирхановас.

КПСС XXVII съезда толаме накъадахара кхы а хьинарегIа болх бе дош делар цар.

* * *

Карарча пятилетке дика къахьегаш хьабоагIа Надтеречни района «Гвардейский» совхоза хьайбаш леладераш. Дулх даккхаран кийчдарйи доккхий толамаш дахарах тIеххьарча кхаь шера шозза КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела Шие байракх, кхозза сийлен грамоташ елар царна.

ХIанз керда толам баьккхаб. 1984—85 шера хьайбашка дика Iа доаккхилга, хьайбай продукци йоаккхилгеи кийчъелгеи дукхагIа хилийтара тIехьа лелаяьча Еррригсоюзни социалистически яхья итогех котъяьннарг а лаьрхIа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота хьожайир цу боахама коллектива.

Селхан торжественни хьале из доккха совгIат цунна дIаделар Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела М. А. Керимова. Котало яккхарца совхоза хьайбаш леладерашта дег тIара баркал а аьнна кхы а доккхагIа толамаш дахар ловш, ловца баьккхар цо.

Шоай къахьегама иштта боккха мах барах партенеи правительстваи дег тIара баркал а оалаш, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара дIахо йодача хана а низ кхоберrбац, аьнна коллектива цIерагIа дош делар цул тIехьагIа къамаьл даьча совхоза директора А. Г. Завгаева, боахама парткома секретара А. Магомедмерзоева.

Нов. А. Е. КУЧЕРОВА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Республика профтехобразоване даькъе дукхача шерашкеи беркатеи болх барахи, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи, вальча дийнахьа дена 60 шу дизарца дувзаденнеи Нохч-ГIалгIай республикански профтехобразоване управлене начальника **Кучеров** Александр Егоровича Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
23 август, 1985 ш.

● Парторганизацешка—отчеташи хоржамаши

ЖОП ГIУЛАКХАШЦА ДАЛА ДЕЗА

Малгобенски районерча «Алханчуртский» совхоза шоллагIча отделене хилар цеховой партийни собрани. Отчетни доклад йир цун секретара Арчаков Iийсас.

— ДIадаха Iа шийла а доакъар кIезига долаш хиннадале а, — аьлар цо, — пхьаккха бежан ца къастийташ, 19 тонн дулх тIаккхетийташ доахан Iангара лаха вIаштIехьдаьлар хьайбай комплекса бригада. Иштта, бIаь жийна тIехьара 114 Iаьхар кхебаьб 3. Шидаева кулгалдеча бригадо, хIара устагIана тIера планагIа ларга дезар 2,7 килограмм йолаш, 3,2 килограмм тха даькхад.

КарагIдаьннар а даьха толамаш а довзаш да. Уж хьоахадаь а дита. парторганизаце секретара дукхагIа коммунистий теркам тIаэзар, хьалхашка латтача, кхоачаш ца деш дисача декхараншта.

Отделене йолаш я продукци кхы а алсамъяккхара таронаш. Цу гIулакха эггара хьалха эшар — балхах дог лазаш къахьегар, хIаранегара доагIар дизза хьадехар.

Къамаьлаш даьраша хала а хеташ дувцар укх шера планагIа 19,7 центнер ялат кхеле дезача гектара тIара чуйийцар 10—12 центнер мара ца хиларах. ХIанад из иштa? Севооборот телхаярах, лаьтта во оахаш хиларах, тIадаьннача ялата лерттIа гIулакх ца дарах.

Тракторащ фу деш, мичахьа болх беш я хьожаш саг вац. Дисциплина лоха я, механизаторашкара доагIар хьадехац. Цудухьа Iалаьмате ледара я болхлой, трактористий дисциплина. Наха, къаьстта кагирхошта кхетам балара болх эсала делабу отделене коммунисташа.

Массадолчоа бакъвар секретарь.

Коммунисташа дувцачох, кхы дикагIа латтац кхоабаш дола доахан тоадалара гIулакх. ПланагIа дени буси хIара бежана тIаккхета езар 394 грамм дулх я, хIаьта тIаккхеташ яр 177 грамм мара яц, иштта 44 грамм тоабала беза хIара устагIа, 30 грамм мара тоалац. Хьадешше а дов дукха Iаьхаргаш, юхедусараш а, моггаш доацаши гIийлей хул. Цудухьа сихха тоаль ликкха еза дахкаш дола жа леладеш йола кошара. Хьайбаш чуледаду моттигаш цIенъе бульдозер, кхыйола техника эш. Iа тIаккхачарга а ца хьежаш, хьайбай йоакхо хIаьззе а е еза. Iалашдаь доакъар лораде доагIа. Доахана а жево а Iа доаккхаш хургдолча фермашта, кошарашта юхxе хьатIаэза, аргIаш а даь дIаоттаде деза деррига доакъар. Из лорадеш нах хила беза, йоахар коммунисташа.

Отчетни юкъа 4 собрани мара хиннац; уж а чакхъяьхай цхьабола коммунисташа дакъа ца лоацаш, хьалха хиннача собранешка тIайийяь решенеш йизза кхоачашъяьяц. Къахьегамхошта, юрта бахача наха хьалхашка тайп-тайпарча актуальни йолча темах лаьца коммунисташа лекцеш ешац, беседаш яц. Наха эшар фуд хац. Дика болх беш бола нах коммунистий мугIарашта юкъеозац, берригa коммунисташ партийни просвещене дешара юкъеэзабац.

— Деррига а дIадолалу дисциплинагара, — аьлар дулха доахан кхоабача бригада бригадира Льянов Хьусена. Де дезар — тахан кхоана яхаш тIехьа а ца тетташ, ханнахьа хьадеш хила веза хIара болхло. Соахка Iалаьмате чIоагIа хало эзар тха болхлоша доакъар гаьннара хьатIанхахьа дезаш хиларах. Транспорт, нах тоъацар, цудухьа хийла меца латтар доахан. Укх шера из ца хилийтара хайра хIама даьдац. Дисциплина лерттIа хиннкаяларе, дIадийнача ялата доагIаш дола Iунал даьдаларе, ялат дикагIа хьувкъаргдар. Чудена ялат дикагIа а хургдар. ХIаьта хIанз из доакъара мара пайдана дац.

Кхыча коммунисташа даьча къамаьлех а гуш дар парторганизаце теркам тIабахийта безаш йола проблемаш юрта кIезига йоацилга. Масала, соахка дукхаза дийцадар отделени бригадни подряда юкъейоалаярах. ХIанзалца цу даькъе даь хIама дац, бакъда, из тIехьа ца тетташ, хьале дезаш да. Цу гIулакха бехке я совхоза администраци, партком а цеховий парторганизаци а.

Юрта наькъаш во хиларах, тротуараш ца хиларах, юрта баха нах хица Iалашбе безаш хиларах дийцар юртсовета председатела Цечоев Исроапала. Цу даькъе юртсовета гIо эш совхоза администрацегара. Юрта бахача нахах дукхагIбараш совхоза болхлой ба. Цар дикагIа а хьинарегIа а къахьегаргда, нагахьа санна шоай дезал эшаш мел долча хIаманца Iалашбаьлга царна хевш хуле, хотта кегабе ца безаш чу-ара вала йиш хуле, коа-карта хий хуле, кхыдолчун шоай йоакхо йоI.

Парторганизаце балхах лаьца дувцаш коммунисташа кхоачамбоацарех лаьца дийцa ца Iеш, пайда эца йиш йола таронаш а гучаяьхар. ХIаьта уж кIезига яц. Уж хьагучаяха а, планаш а социалистически декхараш а кхоачашде нах оарцагIбаха безар парторганизаци я, йоахар коммунисташа. Нагахьа санна цо иштта болх ца бой, ерригa проблемаш къоастае вIаштIехьа дарглац, деррига къамаьлаш а хинна дусаргда.

Б. АВАДИЕВ.

ВАЙ — ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАШ

БАРТТАЙНА ДЕЗАЛ

Шийкъахьегама никъ хьажкIаш лелаеча звенон доакъашхо волаш дIаболабир са юртахочо Магомадов Лаьчас. Шийгражданскидекхар дIадала ха хьатIаэттача ЦIеча Эскаре вахар из. Цул тIехьагIа кхо бутт баьлча тIом хьайра. Юххьанца моастагIчун низ тIеххилар бахьан долаш фашисташта доккхийзенаш а деш, тIехьашка бувла безача кхачадар гIулакх. ЦIаккха а шоашта ца метта хIама а теха. 1941 шера Москвана юхера тIехьашка кхайсар моастагIий. Цу хана тIема гIишлон даькъе вар мугIарера Магомадов.

...1943 шера Магомадов Лаьчас гIулакх деш хинна тIема полк немцаша йохальча Сталинграде кхаьчар. Из город тIема човнех ерзаеш, керда гIирсаш хьалдеча дакъа лаьцар Лаьчас. ХIанз керттера декхарех цаI дар Советски Эскар ма хулла герзаца Iалашдар. Уралера а кхыча малхбоалехьарча районашкара а цхаддаш тIема мовхаш тIаIазара лоархIаме яр Куйбышевски областера Сызрань яха узловой станци.

1943 шера гурахьа цу участке дIахьожавир тIема гIишлонхо Магомадов Лаьча.

...ТIом бола балалехьа Мартынайнен дезал Ленинграде бахар. ЦIенда Иван Мартынович гIишлонхои цIен-нана Мария Фоминична больнице техничкеи яр. Хьаьнала болхлочун-фиина дезалера йоккхагIйола йоI Юлия а шийда санна гIишлонхо яр.

Блокадин Ленинграде мел висачо санна дукха халонаш ла йийзар цу дезала а. 1942 шера цу дезала да, нана, зIамагIвола воша дукккхабараш санна моцалах байра. ШоллагIча шера гурахьа цар йоI Хильма эвакуацех Сызрань яхача городе кхаьчар. Цига машиннаькъа станце балха яхар из берашха кхиина йоI.

Иштта тIема лира шерзшка Сызране дIа-хьа байза а байза шоайла вахар хеттар Ленинградера болхлочун йоIа Хильмасен Нохч-ГIалгIайчера ахархочун воIа Лаьчаси.

1960 шера МагомадовгIар Дуба-Юрта баха ховш. Цига, гIишлон управлене тайп-тайпара балхаш ду мара а сесага а пенсе баха ха тIа отталца.

Цар хьаьнала къахьегам маьхе совгIаташ, сийлен грамоташ, медалаш яларца белгалбаьб. Бакъда, цу дезача совгIаташта юкъе царна эггара хьамсарагIа хет коммунистически къахьегама ударник яха цIи лелаяра тешал деш дола удостоверенеш.

Бакъдолчоа тIехьа а болх бара тIера а бола интернациональни дезал хьалкхебе вIаштIехьдаьннад цар. ЙоккхагIйола йоI Лида шийдезалца Волгоградски областе ях, къонгаш: Бориси Салмани. мехкарий: Любан Салматуи, несарий: Лейлаи Медни гIишлош хьалъеш ба.

МагомадовгIар дезала гаргалол лелаю хIана Карельски АССР бахача Хильмай йижарашца Юляйцеи Лилийцеи. Карелера гаргара нах Дуба-Юрта а иштта ераш цига дIабахе а безаме вIашагIкхетараш хул.

З. МУХАДИНОВ.
штате воаца корр.

Мишта кхоачашду декхараш

ДОШ—АЬННАЧА

КПСС XXVII съезда сийна йолча яхье дика къахьегама толамаш доахаш хьайоагIа укх шера Грозненски швейни объединенена чуйоагIача номер цаI йолча филиала коллектив. ШоллагIа квартал дIайолаяьчул тIехьагIа геттара а хьинар айденна, болх бе йолаелар из. Из дар КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума материалаш филиала болхлоша кIоаргга Iомаьндаь. Пленума решенеша дIадехараш бехктокхамеи чоалханеи декхараш долга укхаза дика кхетадора цар. Съезд хьаеллача денга планал совгIа итташ эзараш сома маьха продукци арахеца лаьрхIар хIамаш тегараша.

Цудухьа хьалхе а кхы а доккхагIа дола социалистически декхараш тIайийцар цар. Уж массане бIарг тIаоттаргболча хоза кийчлаь хьалтехар. ДIабахача ворхI бетта итогашка хьежача майрра ала йиш я, шера декхараш коллективо тешшаме кхоачашдергда, аьнна. Продукци маьхала яккхара ворхI бетта план 106 проценти, товарни продукци арахецилга 103,3 проценти кхоачашъяьй. Къахьегама дисциплина чIоагIъяра, бийдала, материалий кхом бара тIехьа хадданза къовсам лоаттабар бахьан долаш баьнна аьттув ба из. 2 миллиони 749.5 эзари сома маьхa барзкъа тийгад дIабахача ворхI бетта. Из хул заданел дика дукхагIа.

Социалистически яхьа инициатораш а белгалбаьннаб цу юкъа. Царех цаI я кхоалагIча участка коллектив. Цунна керте латт къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккха ховш йола коммунист З. Берсанова. Цу участка хIамаш тегараша 111,3 процент кхоачашйир 7 бетта план. Керттерча даькъе кагирхоех латташ я из коллектив. ХIаьта цо иштта дика толамаш доах наха юкъе беш бола политико-кхетама болх лакхача боараме хиларах. ХIаране дикача дас санна производствах дог лазаш къахьег. Цудухьа дисциплина телхаелга, нах балхара дIабувлилга дукхача хана денз сецад.

Иштта дика болх бу филиала шоллагIча участка коллективо а. Цунна керте латт КПСС членалла кандидат Т. Худолей. Из а кхоалагIа участок санна массехказа социалистически яхье котъювлаш хьайоагIа. Белгалдаккха деза Т. Худолей укхаза кулгалде хьожайилца участок тIехьаюсаш хиннилга. ХIара бетта планови заданеш тIеххкхоачашъеш къахьег филиала цхьоалагIча участка коллективо а. Цун мастер Е. Снимщикова йоккха балха опыт йолаш, из камаьрша уллув къахьегачарна дIалуш хьайоагIа.

Филиале хьалкхийнаб шоай болх дика бовзарал совгIа хьехамчал леладеш бола биэза специалисташ. Цар доккха новкъостал ду кагирхошта балха говзал караерзае. Царех ба мастераш З. Гречишкова, Ш. Марвтян, В. Кривошеева. ХIаьта мастера Р. Кирияка кулгалду кагирхой участок ерригача объединене дикагIа лоархIаш я.

Укх тIеххьарча хана КПСС ЦК чIоагIа теркам тIабохийт предприятеш кердача техникаца Iалашъяра, йолаш йолчуна модернизаци яра. ХIанз цхьоалагIча филиале а керда оборудовзни дIаоттаеш ба. Теша лов из болх бе дIайолаялийтача филиала коллективо кхы а доккхагIа толамаш доахарг хиларах.

ХIанзле цхьайтталагIа пятилетка йистеяьккха хIамаш тегараш а ба филиале. Царех тха фотокорреспондента И. Плиева даьккхача сурта тIа шоана гу укх пятилетка гвардейцаш (аьрдехьара аьттехьа): Берсанова Тамара, Заурбекова Яхита, Исламова Догма, Маашева Залпа, Джантамирова Райбат.

М. ЗАЙНДИНОВ.

Укх шера 515 гектара тIа тайп-тайпара баьцадаараш хьалкхедаьд Ачхой - Мартановски района «Овощевод» яхача совхоза кхаш леладераша.

Коллективни подряда хьисапе къахьегаш ба кхойтта бригадера болхлой. Агротехнически бокъонаша дIа ма деххара деррига балхаш шоай ханнахьеи дикеи чакхдахарах баьцадаараш дика хьийкъад. 21 август хьатIаотташ паччахьалкхенна дIаденнад 3300 тонн шура 9600 тонн йолаш.

ЛАЬРХIАЧУЛ СОВГIА

— Планал совгIа 1400 тонн а луш паччахьалкхенна 11 эзар тонн баьцадаараш дIалургда тха болхлоша. Бригадни подрядагIа болх вIаштIехьбаккхарах хьахинна беркат да из, — йоах совхоза директора Лорсанов Билала.

Бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха я Гикаев СаIида кулгалду № 4 йола бригада. ПланагIа дIалла йоагIараш 80 тонн йолаш хIанзле 150 тонн нарсаш дIаеннай цо. ХIанзле шозза совгIа тIеххоачашъяьй бригадо нибачкеш йохкара план а. Дика хьокхамаш гойташ къахьег яхье шоллагIеи кхоалагIеи моттигаш яьхача Амхадов Шахруддиней Абдаев Шарпудиней кулгалдеча бригадашкарча болхлоша а.

Баьцадаараш кхедеш йолча бригадаша тIайийца декхараш толаме кхоачашдара доккха новкъостал ду дийнахьа а бус а ца социйташ ДДН-100 яхача агрегаташца догIана хьисапе кхашка хий детташ болча механизатораша Бекмурзаев Султана, Наурузов Лечас, Демидов Османа, кхыбараша.

А. ЮСУПОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете

ХАННАХЬА Е IАН КИЙЧО

Укх деношка Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете дийцад культуран искусстваи учреждениш гуйран-Iан хьалашка болх бара кийчъярах дола дош.

Министрий Совето белгалдаьккхад, «Клубни учреждениехи спортивни сооружениехи пайда эцилга тоадара де дезарий» хьакъехьарча КПСС Центральни Комитета соцамга хьежжа, къахьегамхошта идейни кхетам лучара, социально-экономически декхараш толаме кхоачашдара уж оарцагIбоахачара культура учреждений лоархIам лакхбеш республике хаьдда болх дIахьолга.

Цунца цхьана белгалдаьккхад культуран искусстваи учреждениш гуйран-Iан хана болх бара кийчъелга эсала леладелга.

НГIАССР культура министерства, кинофикаце Госкомитета, халкъа депутатий городской а районни а Советий исполкомаша Iалашдац культура учреждениш хьалъярей тоаярей планаш кхоачашъяра, уж тIайола моттигаш тоаяра, гойтара агитаци вIаштIехьъяккхара боагIаш бола тIахьожам лоаттабелга.

Республика цхьайолча районашка хIанз а дIадоладаьдац клубаши библиотекаши тоаелга, материалаш, проектно-сметни документаци, подрядчикаш ца хилар а кхыдола бахьанаш а увттадеш. Культура учреждениш капитально тоаяра хьалхарча, ах шера къоастадаьча 158,2 эзар сом ахчах, дIадахийтар 72,0 эзар сом мара дац, лийрхIачох 45,5 процент мара хилац из. Иштта деррига хьожадаь ахча дIадахийтадац инвентари оборудовани эцарга а. Планах лаьрхIачул кхоалагIча даькъал дукха совгIа дац кийчдаь дахчен кIори.

Культура учреждениш Iана кийчъелга къаьстта во леладу Советски, Сунженски, Шалински, Надтеречни районашка. Эсала лел «Вайнах» яхача халхара ансамбла Грознера къайла театр тоадарах бола НГIАССР Министрий Совета соцам кхоачашбелга а. «Чечингремстрой» тресто хIанз а дIадоладаьд укхаза йIовхалеи электричестваи сеташ, бойлерни, канализаци хьалъяра балхаш.

Министрий Совето тIайийцача соцам тIа Нохч-ГIалгIай АССР культура министерство, кинофикацена йола Госкомитет, халкъа депутатий городской а районни а Советий исполкомаш, юрта боахама министерство, республикера кхыйола юртбоахама ведомстваш декхарийла яьй культура учреждениш гуйран-Iан хана болх бара кийчъелга Iалашде.

Цу гIулакха лаьрхIад 1985 шера 20 августе денз 1 октябре кхаччалца культура учреждениш гуйран-Iан хана болх бара кийчъярга хьоикаш йола рейд дIаяхьа. Рейда керттера декхар лаьрхIад культура учреждениш хьалъярей тоаярей планаш кхоачашъяра, доагор Iалашдара, культпросветболхлошта вахаре эша хьалаш вIаштIехьдахара новкъостал делга.

НГIАССР телевидени радиовещанеи Паччахьалкхен комитета, «Сердало», «Грозненский рабочий», «Ленинан некъ», «Комсомольское племя» газетий редакцешта тIадиллад культура учреждениш гуйран-Iан хана болх бара кийчъелга тохкача рейде дакъа лоацилга а из шерра дIагойтилга а.

Халкъа депутатий городской а районни а Советий исполкомаш декхарийла яьй юртара культура учреждениш Iана кийчъяр тохкаш яьча рейдий материалаш шоай заседанешка ювца а шоаш баьча балхах Министрий Совете хоам бе а.

Министрий Совете чIоагIъяьй рейд чакхъяккхара йола республикански комисси.

Ханал хьалхабувлараш

ДИКАГIЙОЛА БРИГАДА

«Чечингшвейбыт» яхача объединенера Токарева Валентина Степановнай бригада укх тIеххьарча итт шера дикагIа лоархIаш я.

Йоккха яц бригада. Верригаш а бархI саг. Бакъда, шоайла кхотабенна, вIаши эшачунга хьожаш хиларо цхьаккха хьовзам боацаш дIабода цар болх. Массанена масал гойташ я бригадир ше. Организатор а воспитатель а хинна дIаэттай Валентина Степановна. Бригадни хьисапе къахьегаш я коллектив. ХIаране къахьегама юкъехьоча даькъах тийша да бухсоццаш хьахулар.

Укхаза къахьегаш бола хIамаш тегараш опыт йола нах ба. ХIаьта бригаде традици а хинна дIаэттад къахьегама ветеранаша кагирхошта говзал сихагIа караерзае гIо делга. Къаьстта дика хьехамчаш лоархI А. Селимоваи А. Танковаи.

ЦIаккха а хьабе болх боацаш сеца латташ хилац Токарева бригада конвейер.

Массехк къамех латташ йола из зIамига коллектив дика лоархIаю производственни декхарех. Иштта, дIабахача ворхI бетта план 119 процент кхоачашйир цо. Шоай пхе шера планаш кхоачашъяь массехк саг ва. Бригадир ше 1988 шера чотах къахьегаш я, закройщик А. Хачатуров — 1987 шера чотах.

Стахановски болама 50 шу дизара йолча социалистически яхье яьнна болх беш яр Токаревай бригада. ЦхьайтталагIча пятилетка задани хIанзле кхоачаш а яь 1986 шера январь бетта чотах къахьегаш я из.

Хьаьнала къахьегам белгал а боаккхаш цу бригадана тийнна маьхера совгIаташ, бытовой гIулакхащ дара министерства цIерах тийнна Сийлен грамоташ дукха я. КIезига дац цунна заказчикаша баркал оалаш дита йоазош а.

◆

ХЬЕХАМЧА

Бувзама органашка Есикова Тамара Петровнас болх бу ткъаь пхиъ шу да. КхоалагIча класса телеграфист йолаш дIаболабир цо шийкъахьегам. Профессиональни говзал хаддаьза лакхъеш хьаенай Тамара Петровна. ХIанз смена начальник я из.

Тамара Петровнас Грозненски телеграфе эггара хьалхарчарца караерзайир керда техника. Телеграммашта обработка яра дика Iомабу цо кагирхой. Укхазе болх беча юкъа шоай говзал йизза караерзае новкъостал даьд Есиковас 30 совгIа йолча йоIа.

Къахьегаме лакха хьоккхамаш дахарахи хьехамчал дика леладарахи 1970 шера цунна еннай телеграфиста - аппаратчика цхьоалагIча степена дипломи «Мастер-дошо кулгаш» яха цIии.

Ше кулгалдеча нахагара доаггIар хьадеха ховш, дика мел долчун шийгара масал телар бахьан долаш дика толамаш даха вIаштIехьдоал Есиковай смена.

Кердадар юкъедоаладе гIерт Тамара Петровна. Эггара хьалхерчарца бригадни формагIа къахьега йолаеннарех а я из коллектив.

ХIанз КПСС XXVII съезда сийна кхы а доккхагIа декхараш тIайийца къахьег Есиковай смено. Цо дош деннад ер шу цхьаккха брак йоацаш чакхдаккха.

Уж толамаш даха вIаштIехьдаргдолгах дог тийша я коллектив, хIана аьлча, цар балха лостам телар хьехамча, йоккхагIа йола новкъост Есикова Тамара Петровна йоландаь.

◆

ЦХЬА ДЕЗАЛ САННА

Грозненски таксомоторни парке Наврузов Эскендера водитель волаш болх бу 1958 шера денз. ТIачIоагIъяьча техникана лерттIа доал ду, доагор, резина кхояра даим терко ю. ХIаьта 1970 шера из водителий кхоалагIча бригада бригадиралла хорж.

Атта дац бригадира декхараш. ХIаранегара доагIар хьадехаш, наьха къахьегам боагIача бесса вIаштIехьбаккха ховш хила веза из. Цу тIа кIезига нах а бац бригаде — 40 саг. ХIаране ши-ший оамал, тайп-тайпара балха стаж я. Бакъда, ше кулгалде дIаэттача хьалхарча дийнахьа денз коллектив кхотае, цун барт цаI бе аьттув баьлар Наврузова.

Бригадира оамал а хинна дIаэттад миччa бесса план кхоачашъярах кхоачам ца белга. Керттера лерхI пассажирашта дика гIулакх делга, авари йоацаш къахьегилга машина лерттIа доал делга.

ХIанз Наврузова бригада къахьегаш я 1986 шера апрель бетта чотагIа.

Наврузова бригада коллектива член лоархIаш ва вайнехкахо инарал-майор Аршинцев. Цунна доагIа алапи хIара бетта Машара фонде дIахьожаду бригада.

Бригаде дика къахьегаш ба водителаш Эдилов Рамзан, Кузьмин Владимир, Аушев Мухьмад, кхыбараш.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

Тоаьча локомотиваша басар хьокхилга цкъарчоа сел чоалхане гIулакх хетац. Бакъда, Грозначера локомотивни депо маляра Атуаева Тамарас из болх беча хана хьежача дика кхетаду мел говзал эшаш из гIулакх да.

Ер ткъаьи шиъ шу да Тамарас депо къахьега. ХIара бетта нормах 5 тепловоза басар хьакха дезача Атуаевас 8 тепловоза хьокх. ХIаьта цо хьадеш дар ала хIама доацаш бIарг хьесташ ду цо.

Шийкерттера декхараш кхоачашдарал совгIа Тамарас хьинаре дакъа лоац коллектива общественни вахаре а. Из я цеховой комитета член, шийлоIамагIа йолча халкъа дружина член. ИйслагIча, итталгIча цхьайтталагIча пятилеткай ударник я къахьегама ветеран. Хьаьнала къахьегам белгалбоаккхаш Атуаевайна тийнна сийлен грамоташ, маьхера совгIаташ дукха да.

СУРТА ТIА: маляр Т. Атуева.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

СОВЕТАШИ ВАХАРИ

НАХАЦАРА БУВЗАМАШ ЧIОАГIДЕШ

РСФСР, Нохч - ГIалгIай АССР-а, халкъа депутатий моттигерча Советашка хоржамаш хилар укх шера. ДукхагIйолча хана уж чакх ма даьллинге а лаьгIлу депутатий хьинар, безам бале а беце а царна лов кIезиг-дукха салаIа, са паргIата бовла. ХIаьта хIанз из санна йола мело тхоашкара, Ленински райисполкома балхахошкара, ца лийта чIоагIо йир оаха.

Хьалхара сесси кийчъе хала хул дувца деза дешаш дукха а ха кIезига а хилар бахьан долаш. Цун ден повестка тIа дувца увттадацар депутатски группаш вIашагIйохкарах дола дош. Цу хьакъехьа де дезачох иштта йола рекомендацеш еннаяр тхона укх шера а. Бакъда, уйла а яь, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме, парте районни комитете дага а даьнна, тхоашта цох хало хургьяле а, депутатски группаш вIашагIйохкарах дола дош, массаза санна шоллагIча сессега кхаччалца гаьна а ца доаккхаш, цхьоалагIа сесси еча хана дувца оттадир оаха.

Цун керттера бахьан — харжархой бахаш болча моттигашка, округашка депутатий болх нийсагIа вIаштIехьбаккхара депутатски группа бокха лоархIам болаш хилар.

Духхьал цар беча балха тIа гIолла къестаду оаха Совета хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча депутатий хьинар айдара, бахача нахацара цун бувзамаш чIоагIдара, райсоветийи лакхехьа латтача советски органийи решенеш кхоачашъеча тIахьожам лоаттабара, бахача наьха общественни гIулакхашта кулгалдеча органий — домовойи уличнии комитетий, новкъостий судий, кхычар болх тоабара тIадерзадаь дешаш.

ЦхьоалагIа сесси кийчъеш овлангара денз техкар оаха депутатски группай гIулакх, дукхагIа вIашагIъехкар уж. Массе оагIорахьара хьожаш хьакъоастабир группай председателалла харжа белгалбаьха нах, царца беседаш йир исполкоме, цул тIехьагIа — парте райкома хьалхарча секретара.

Карарча шера 6-ча марта вIашагIъехка яьлар Ленински райсовете 13 территориальнии 16 производственнии группаш. сессе решенегIа чIоагIбир цар председателаш, из бахьан долаш марте — апреле биззача боараме шоай массазара декхараш кхоачашде йолаелар уж группаш. ДоагIача тайпара бехктокхам кхета а беш нийса даь хIама да шийханнахьа группаш вIашагIйохкар, хIана аьлча, тахан Совето кхоачашду дукха декхараш уж хиннаецаре хила йиш яцар.

Хьаэцаргда вай, масала июле — августе чакхдоахаш латта общественни самоуправлене органашкара хоржамаш. Баха нах хьагулбеча, отчеташ яра новкъостий судаша, домовой, уличнии комитеташа кийчо еча, цу органашка харжара нердабараш белгалбоахача царна шоашкара доаггIаш дола новкъостал дераш белггала депутатски группаш я. Къаьстта цу балха тIа белгалъювлаш я Г. Прозорова, Э. Александрова, М. Идигов, Т. Агаркова, К. Исмаилова, А. Домбаев, кхыбараш керте латта территориальни депутатски группаш. Духхьал укх деношка гражданий сходаш йир оаха «Родина» совхозе, района къулбаседен даькъе, Калинина цIерагIча поселке эскаре гIулакх де баха безачеи баха ха кхачанзеи болча кагирхошта Iема-патриотически, интернациональни атеистически кхетам балара хьакъехьа. Из гIулакх вIаштIехьдоаккхачеи чакхдоаккхачеи геттара хьинаре дакъа лоацаш хилар депутатски группаш.

Яьссача моттиге дIаболабеш бац XIX хержача депутатски группай болх. Хьалха XVIII хержа хиннача группай депутаташа Iоаль ерригa материалаш я царга. Хьаэцаргьа вай, масала, № 11 йола депутатски группа. ДIаяхача юкъа цун председатель вар райсовета депутат, трамвайно-троллейбусни управлене керттера инженер, тIехьагIа Грозненски горисполкома транспортаи бувзамеи отдела заведующелла хьожаваь И. П. Саркисьян. 39 депутатах лаьтта из группа доал деш яр цхьоалагIчеи йиъалагIчеи микрорайоний территорена. Цу группа депутаташа дакъа лоацар исполкомо заселанешкеи сессешкеи дувца увттаду дешаш кийчдеча, цар решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабеча, бахача наха социально-бытовой гIулакхаш дара хьалаш миштад техкар, гражданий заявленешкей лоткъамашкеи хьежар.

Дика лер йитай XVIII хержача депутатски группа членаша микрорайоне бахача наьха дегашка.

Шеко яц, ха яьнначул тIехьагIа хIанз хержача халкъа депутаташа даьчох а наха иштта дикача дешашца дувцаргхиларах.

КIезиг-дукха хувцаденнад территоре доазонаш, кердаьннай депутатий группа а, цун председателалла хержав транспортно - экспедиционни тохкамаш деча предприяте директор А. Исмаилов, бакъда, йисай депутаташа дика къахьегара традицеш. Доккха дакъа кхоач цу гIулакхах группа председателага а. Совете керда хержа саг вац Аламат Юнусович, хьалхагIа кулгалдаьд цо районе эггара дикагIа лоархIаш хиннача наха бытовой гIулакхаш дара тIахьожам лоаттабеча массазарча комиссена. ХIаьта керда декхар а бехктокхаме, де дезар гаьна ца доахаш, кхоачашде волавелар из.

Тахка а техка Сийлахьбоккхача Даймехка тIем тIа дакъа лоацаш хиннараштеи инвалидаштеи гIулакх дара даькъе мах беча точкаша болх мишта баьб дийцар шийзаседанешка группо, шийгара доагIа гIо дир ахкан замзалахьа бераша дика салоIаргдола хьалаш вIаштIехьдахара, берий ловзареи спортивнии площадкаш мел эшачунца Iалашъяра. Тахан хьинаре дакъа лоацаш ба группа членаш нах баха фусамаш Iана кийчъяра беча балха тIахьожам лоаттабеш. Юстара латтац депутаташ харжархой наказаш кхоачашдара деча гIулакха а.

Цу дерригача дикачунца цхьана белгалдаккха деза КПСС ЦК апрельскии июльскии (1985 ш.) Пленумий решенешка хьежжа шоай аекхараш биззача боараме кхоачашдеш яц Я. Дениева, В. Картушина, А.-В. Бекмурзаева кулгалду депутатски группаш.

Исполкомо, цун оргтодело къаьстта терко ю депутатски группаша беча балха. Цу гIулакха лаьрххIа семинараш чакхйоах председателашца, болх тоабара а практически дешаш хаьдда кхоачашдара а эшаш дола гIо ду группашта.

Теша лов, депутатски территориальни группаша хьинаре дакъа а лоацаш, халкъа депутатий Ленински районни Совето партеи правительстваи дIа мел дехар, харжархоша мел даь наказ кхоачашдергхиларах.

А. ИЗМАЙЛОВ
халкъа депутатий Ленински районни Совета исполкома секретарь.

Кердадараш

ШКОЛАШКА—КЪОНА ХЬЕХАРХОЙ

Укх шера республика школашка лакхера образовани йолаш 660, юкъера специальни образовани йолаш 500 къона специалисташ баьхкаб. Уж ба математикаш, физикаш, филологаш. Карарча шера хьалхара арахийцаб Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен педагогически института индустриально - педагогически хьалкарча классашка хьехархой кийчбуи факультеташ яьха дийша йистебаьнна къона хьехархой. Цунга хьежжа наьна мотти литературеи, эрсий мотти литературеи, физвоспитане хьалхарча классашка хьехархой боацаш проблема хургьяц.

●

Вай проектагІа

Павлодарски мехкдаьтта чакхдоахача заводе хьалъяь яьннай мехкдаьтта кокс арахеца низбола керда установка. Из хьалъяьй «Грозгипронефтехим» института проектах.

Институтера тхога баьча хоамах Ишимбай яхача городе хьалъяь йистейоаккхаш латт катализатораши атсорбенташи арахецаргйола керда специализированни завод.

Хьалъе йолаяьй мехкдаьтта чакхдоаха установкаш Лисичански Уфан яхача городашка.

Йоккхача установкай комплексаш хьалъеш латт Волгоградски Можайски мехкдаьтта чакхдоахача заводашка а. Уж еррига объекташ хьалъеш я «Грозгипронефтехим» яхача института специалистий проектегІа.

Р. АЛИМОВ.

●

Боккха кхаъ

Москвера кхаьчача хоамах, шоллагІча квартала социалистически яхьа итогех СССР ялат кийчдара министерстваи, цу отрасла профсоюза ЦК-и хьалхара моттиги, карара кара тела ЦІе байракхи, иштта хьалхара ахчан премии еннай Аргунски ялат дІачуйидеча комбината коллектива. ХІанз хьажкІаш дІачуйийю материально-технически база кийчъянь Іоттаяьй аргунцаша.

ХІаьта, Ерригроссийски социалистически яхьа итогех РСФСР ялат кийчдара министерстваи цу отрасла профсоюза ЦК-и хьалхара моттиги, карара кара тела ЦІе байракхи, хьалхара ахчан премии еннай Орджоникидзевски ялат дІачуйидеча предприяте коллектива а.

А. РАШИДОВ.

Аргунски аьшкабетонни заводе станочница йолаш Бахараева Халимата къахьега шийтталагІа шу да. Юххьанца мугІарера болхло йолаш ера из заводе. Лоаццача юкъа станочница говзал карaерзае гІо дир уллув болх беш хиннача новкъосташа. ХІанз 4 разрядагІа къахьегаш я Халимат. Ший балха говзал дог раьза долаш дІайовзийт цо кагирхошта.

Цунца яхье яьшна я дуккхача хана дена цига болх беш йола Гезимагомадова Докан а. ДІабахача ворхІ бетта итогех яхье котъяьннай Докан. Цул кІеззига мара тІехьа ца юсаш хьайоагІа Халимат а.

ХІана стахановски болама 50 шу дизара сийна къахьегама вахте а этта балха тІа толамаш доах шинна а станочницаша.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) Х. Бахараеваи, Д. Гезимагомадоваи.

З. АМЛИЕВА-сурт.

● БОЛХЛОЧУН УЙЛАШ

НОВКЪАРЛЕ ЕР

Укх шера ялх бетта 1500 центнер дулх дІаделар Даьхенна тха «Молочный № 1» совхозо, план 500 центнер йолаш. Из толам баккха доккха новкъостал дир боахама хьакхарч лелаераша.

Хьакхарч кхабар шеко а йоацаш боккха пайда беш перспективни отрасль я. Цхьабакъда, цхьацца проблемаш а я, уж ма хулла сихагІа кхоачашъярах кхоане тийша йолаш. Цу хьакъехьа со на а са новкъосташта а хетачох ала безам ба са. ХІаьта совхоза кулгалхоша из теркалдергда аьнна а хет.

Бакъда, хьакха фуннагІа хІама юаш, дола хьайба да. Дукхача кулгалхоша из гІулакх ше ма дарра кхетадеш а дац. Дикача ялатаца е йоахкаеннача силосаца дахчан чиллаца кхаьбача бе дац, аьнна хеташ ба. Совхоза кулгалхой из гІулакх иштта кхетадеш хинна хиларах кхоалагІа дакъа хьакхарч хІалакь хилар тха соахка. Енна йолаш дукха хурснаш йир.

Во дац хІанз луш дола доакъар. Тхо раьза долаш я цун дикал. Шийй ханнахьеи кхоачамболлаши лу из. Цу гІулакхага хьежжа да хьокхамаш а. ХІара хьакхий дозал юкъера лаьрхІача 230 килограмм я хІанз. УпахцІена а лелаю уж Н. Звягинцевас, Н. Газмагомадовас, Е. Будниковас, С. Шалаева. Цар 480 хьакхийна доал ду. Кхо бІаь хьакха яхка кийчъеннараш лелаеча отделене а я тха. Цар дукха хурскаш яр лов. Цхьабакъда, материально наха цхьаккха пайда лургбац цо. ХІана аьлча, доал деча хьакхарчий дукхалга хьежжа мара ахча телац царна. ХІаьта хурскаш дукха еш хилар теркалдеш а дац. Цунца цхьана, Іоаь сахьат е ди даьлча хурск елча, цун бола мах тха алапешта тІера боакх, бехке доакъар луш бараш, зооветеринарни служба болхлой боллаше а.

Иштта уж бахьанаш долаш хьакхарч лелаярах бетта 25—30 сом мара алапи ца эцаш хул цкъаза. Из ла йиш йоацаш хІама а да. Хетаргахьа овлангара денз хувца деза Іоеча хурскашта учет елгеи алапеш телилгеи.

Цу хьакъехьа цхьацца хІама деш ба тха боахама керда баьхка кулгалхой. Цхьабакъда, балха система эрга ца яьнкхача гІулакх хуле таммаш я. Кулгалхоша, хІаьта хьайбаш леладераша де дезар цІенхаштта белгал а доаккхаш, хьакхарч, хурскаш кхоабарий болх коллективни подрядагІа вІаштІехьбаьккхача боккха пайда баргхиларах шеко яц са. ТІаккха лакхлургбар хІаране хьадечун бехктоккам, алсамбаргбар балхацара безам, тІакхетаргдар алапеш.

Дукха халонаш лов бутт баьлча денз хурскаш кхеечар. Тиша я хурскаш лелаю помещенеш. Уж нувхех цІенъеш йола механизмаш каст-каста йох. Из бахьан долаш кулг кара балхаш леделаш хул нах. Уж кхоачамбоацараш дІадахара а совхоза кулгалхоша сухал бергхиларах теш тхо.

Н. ЕРЕСЬКО,
Грозненски района «Молочный № 1» совхоза хьакхарч лелаер.

ПИСЬМОШ

ДУКХАЧУН А ЗІАМИГАЧУН А КХОМ БЕ

Дукха мах болча металла, бийдала, энергоресурсий, кхыйолча, материалий кхом бар массане а юкъара гІулакх а хинна дІаэттад Гудермесски медицински инструментий завода коллективе. «Доккхачун а зІамигачун а кхом бе» яха девиз шийй балха норма а лоархІаш къахьегаш ва предприяте хІара болхло.

Цо карагІдалийтар предприятена укх шера хьалхара ах шу чакхдоалаш цхьан дийнахьа духхьал кхольча материалехи энергоресурсехи къахьега. Цу дийнахьа укхаза арахийцар 22 эзар сома мaьха продукци.

Цу гІулакха шоай лоархІаме дакъа юкъедиххьачарех ба партеи, тІемеи къахьегамеи ветеранаш, слесараш Г. Т. Самсоненко, И. П. Кузнецов, Г. Ф. Кривченко, фрезеровщик а Р. Дадагов, кузнецаш А. Гладиий, М. Маазов, электрикаш В. Порошинеи, Н. Михалкои.

Завода инструментальщикаша лаьрхІад духхьал кхоьяча материалий чотагІа цхьакха цхьан дийнахьа, укх шера цхьоалагІча декабре, къахьега.

Н. БОРИСОВ,
тха штате воаца корреспондент.

ДА ВОАЦАШ УХК ТУРБАШ

Массехк шу даьннад тха юрта СурхотІа газ чуйилла болабенна. НийсагІа аьлча, цу хьакъехьа къамаьлаш ду. ХІана аьлча, юллаpгья яхаш хабараш дийце мара, гІулакх кхы меттахьа даьннадац.

Даьр фуд? Турбаш хьа а ена, уж Іо а кхайса дІабахаб газовикаш. Уж ухка дикка ха яьннай. ХІанз гонахьа йоархІаш тІа а яьнна, мукхьюаш, йоахкалуш яда турбаш. ХІаьта газ навха цІеношка чу ца йиллар бахьан малагІа да ха, цунна духтІадовла магац тхона.

ХІаьта тхона духхьал из новкъа хинна Іац. Керттера халахетар да, дуккха зе а даь бахача наьха вахара хьалаш тоадара дукха паччахьалкхено хьахийца рузкъа, ханнахьа цох пайда а ца эцаш доадар. Цу гІулакха бехке волчунгара цІенхаштта жоп хьадеха доагІа.

Л. МУЦОЛЬГОВА,
К. МУЦОЛЬГОВА,
А. БАРКИНХОЕВА,
Р. ИЗМАИЛОВА,
К. НАГОЕВА.
Назрановски района СурхотІа баха нах.

ЭЗДЕЛЦА ДАЦ

Город Грозне 56-ча участка 178 корпусе бах БулатовгІар дезал. ХІаьта царна лоалаха яхаш я деэткъа шу даьнна йоккха саг. Цун марк воІи тІем тІа боабаьб.

Дувца эшац, цу хьанага кхаьчача йоккхача сага паргІато, гІулакх мел эш. Бакъда, из долаш яц из. ПаргІато хулий, нагахьа санна шийй цІен кор хьа а дийлла цІенача фега са дакха цун таро ца хилча. Из ца хулийтараш ба нийсса цун кора кІалха шоай хьакхарчи коа тІара оалхазараши леладу БулатовгІар дезал.

Деррига а дІадаьлча, кІезиг-дукха эздел леладе мегаций боккхийча нахаца?

Н. ЧЕРНЯВСКИЙ,
1436 номер йолча автоколонна водитель.

ХЬАЖКІИЙ КЕРДА СОРТАШ

Одессерча Ерригсоюзни селекционно-генетически институте бовзаш ба дукккхача мехкашкара Іилманхой-аграрникаш. Шийтта шу хьалха болх бе йолаеннай укхаза юртбоахама культурай селекцеи фу леладареи теоретически лардаш кийчъяра йола СЭВ-а члений — мехкий Интернациональни координационни центр.

Социалистически мехкашкарча Іилманхоша цхьана тохкамаш дара шерра программа оттаьй, хан-ханнахьа вІашагІбетталу, керда информаци, балхий методикаш, селекционни материал дІакхьа йовзийт. Иштта, хьалха а юкъе а кхоачача хьажкІий гибридашта селекци еш цхьана болх беш я Одессера Ерригсоюзни селекционно-генетически институти Венгерски Іилмай академе Мартонвашарера юрта боахама НИИ-и. Советски оагІорахьара цу темах болх беча дакъа лоацаш ба юртбоахама Іилмай доктор Пётр Ключкои юртбоахама Іилмай кандидат Вячеслав Соколови, хІаьта венгерски оагІорахьара — Іилмай доктораш Берталан Долинкеи Карой Ковачи. Эггара хьалха 1976 шера партнераша дІа-хьа еннай селекционни материал, хІаьта 1981 шера дена хьаух цхьана паччахьалкхен тохкамаш дара йола цхьана кийчъянь гибридаш.

Ерригсоюзни селекционно-генетически института хьажкІий селекце отдела воккхагІволча Іилман болхлочуьнца Вячеслав Соколовца тхо вІашагІкхийтар. Одесски а кхы цхьайолча а областий колхозашка кердача гибридий фу чудола посылкаш дІайохьийташ из волча хана.

— Гибридашта юкъе къаьстта белгалъяккха йоагІа, — йоах цо, — юкъера кхачаш йола «ОдМа-310М» («Одесса — Мартонвашар») яха модифицированни хьажкІий гибрид. Цун наьна форма — «Смена» вай я, хІаьта даь яр — «Сувенир» — Мартонвашарера я. Іоювшара гІадамаш кагдалара тІера йоацаш, лазараштеи зе деча хІамаштеи дика дуxьала латташ я из гибрид. Цхьаькха цхьа оагІув а я «ОдМа» дика: хьажкІаш кхаьчачул тІехьагІа силоса мегаргдолаш гІадамаш сийна хилар.

Советски а венгерски а селекционераша шоай дикагІйола гибридаш тохк вай мехка «хьажкІий кхай тІа» — Одесски, Кишиневски, Днепропетровски, Харьковски, Краснодарски селекционни центрий тохкамий участкашка, Кубанерча Ерригсоюзни баьцовгІай института тохкамий станце, хІаьта иштта Венгре, Болгаре, Югославе, Чехословаке. Цу конкурсе юкъера кхачача 26 гибридий группе хьалхара моттиг яьккхай «ОдМас»: шин шера юкъера лаьрхІача гектара тІара цун хьувкъам хиннаб 92,8 центнер.

Паччахьалкхен комиссе Молдавена перспектива йолаш лаьрхІай «ОдМа-310М» гибрид, хІанз дІаде цун фу кийчдеш ба укхаза. КхоалагІа шу да Одесски областе йокъала хьалашка из тохка. Хьахиннараш дика да: областерча фуна участкаша гектара тІара 80 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуийцай.

Франце, Югославе, Румыне, кхыча мехкашка тохкамаш даьчул тІехьагІа аграрникий Дунен халкъашта юкъерча ассоциаце а дика лаьрхІай из гибрид. Конкурсах тохкамаш деш юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 89,6 центнер еннай «ОдМас».

ХІанз тохкаш я советски а венгерски а специалисташа цхьана кийчъянь «КОД-215 Т» яха хьалха кхача гибрид. Одессерчеи Мартонвашарерчеи селекционерел совгІа, из тохкача дакъа лоацаш хиннаб Украина юртбоахама Іилмай Академера специалисташ а. ХІана аьлча, хьалха кхача хьажкІаш тахкара эш шелал йоаца ха лоаца йола моттиг. Из Одессеи ВНР-еи яц. Iхьехьа лагІа шу да киевлянаш из сорт тохкаш бола. «КОД-215Т» сортах йола хьажкІаш лоаццача хана кхача а кхач, 75 центнер гаргга хьувкъам а лу. Цо дикка лакхагІа хьувкъам лу укх регионе лелаеча гибридашачул. Масала, дІадахача шера Киевски областерча «Татиевский» совхозе гектара тІара 97 центнер йолаш фуалъяьха хьажкІаш чуийцай. Дукха ха йоацаш гибридашта йолча шоай участкашта даьи наьнеи формаех фу деха Одессе вена вар цу совхоза директор Сергей Марченко. ХІанз укхаза шоаш хьалххеде лаьрхІад хьалха кхачача гибрида фу.

Дукха ха йоацаш венгерски коллегаша дІахо тохкамаш де Польшеи ГДР-и даьхьийтад «КОД-215Т» гибрида фу.

— Тхо теш, — йоах Соколова, — цига а уж толаме чакхдаргхиларах. ЧоагІа лоархІаме да хьалхеи юкъереи кхачача хьажкІий гибридаш кийчъелга. Цо таро лургья ялатийна хьажкІаш лелаю зона шеръе. Хьувкъам лакхбарал совгІа, тхо гІерт тхоай гибридех йола хьажкІаш дика, лелае аттагІа, лазараштеи зе деча хІамаштеи чІоагІагІа духьала отташ хилийта. ХІанз кердача селекционни материалаца болх беш да тхо. Со теш Мартонвашарерча коллегашца дІахо а цхьана гІулакхаш леладар дукккхача мехкий юрта боахама пайдане хургхиларах.

Белла КЕРДМАН.
(АПН).

Одесса.

Кхалнаьха журнал-86

Советски халкъо гитлеровски Германи эша а яь Котало яьккхача шера хьадаь «Советская женщина» («Советски кхалсаг») яха журнал массаза а хила а хиннад хІанз долаш а дус машари прогресси бахьан долаш хьинаре къовсамхо долаш. Цун оагІонаш тІара йийкай, вай планета ираз дола юкъара цІа делгах йолча уйла-нигато вІашагІтеха, фашизмана духьала а тІема духьала а еча выступленей доакъошхой оазаш.

Шовзткъа шера заманца гІа боахаш хьадоагІа «Советская женщина». Оаха дувц советски кхалнах мишта бах, фу латт царна дага, вай мехкара малагІа проблемаш кхоачашъеш ба кхалнах. Оаха дешараша бовзийт советски кхалнаьха къахьегама толамаш, Іилманхошта, советски искусствa а спорта а седкъашта карагІдаьннараш, дукккхача къамегІа долча советски литература прозаикийн поэтийн произведенеш. ЦІенхаштта къамаьл хул тха дезала, даьшта-ноаноштен бераштеи, маран сесаган юкъе хила дезача гІулакхий проблемай хьакъехьа.

Оаха кепадетт иллюстраци яь фаьлгаш а стихаш а, шу чакхдаьлча берий книжка вІашагІдолла а тарлургдолаш. Мехка городашка гІолла сакъердаме никъ бе хьех оаха дешараш. Хьехамаш ду оаха: мишта кийчде деза къаман даар, макраме искусство Іомае, модни барзкъа тега а тувлоргах хьаде а, ритмически гимнастикаца, ше шийна массаж еш дегІа хи дикагІа мишта тоабе беза, сибат хозагІа мишта хургда.

Оаха дешарашка довзийт вай ханарча мода лостамаш, социалистически мехкашка бахача вай доттагІий барзкъий моделаш, хьалхадоах трикотаж, догам мишта де деза. Хьехам лу кухни мишта хозъе еза, беша е балкона тІа визаш мишта кхеде деза.

«Советская женщина» яхача журнала приз яккхара хІара шерара фотоконкурсаш, художественни гимнастика а синхронни некдара а дунеи халкъашта юкъера турнираш чакхйоах. ЧІоагІа дІаяьржай оаха еш йола кхувшбоагІача художникий традиционни конкурсаш. ТІеххьара а соахка «Сай да галаттачун сурт дулл ал» яхача девизагІа кхайкаьча конкурсагІа 64 мехкара 33 эзар сурт кхаьчад тхога. Хьалхара премеш хьожаяь бераш Монголера Ж. Съездбек, Италера Алессандро Боттаци, Индера Кумани Нидхи Гехлот, Магнитогорскера Лиза Пакулина, Горькера Максим Калашников — сентябре шоай даьшца а ноанощца а Москве боагІаргба. Царех хургба редакце а дунеи халкъашта юкъерча книжни ярмаркай а хьаший.

Дунен 140 совгІча мехка 14 меттала дешаш да «Советская женщина» яха журнал. Дукха ба тха Советски Союзе а дика, тешаме бола доттагІий-дешараш. ХІара дийнахьа редакце кхоач бІаьш письмош. Теркам тІабахийте деша а деш, Іома а ду оаха уж, теркалду цар тІа тхоай дешарнна бІагалдаьккхар, хьехам тІехьа тІайоагІа аргІан номераш кийчъеча хана.

Тха журнал цхьаккха а тайпа хоадабаь боарам боацаш хийцца хьалздайта йиш я моллагІча бувзама отделене. Союзпечата агентстве, оаш болх беча е деша дагІача моттигашка кепайоазув дІа-хьа доаржадеращка гІолла. Журнал хьалздайта йиш я эрсий меттала е вокх кхойтта меттах хьайна товчар: английски, Іарбий, бенгалей, венгерски, вьетнамски, испански, китайски, корейски, немецки, португальски, французски, хинди, японски меттала.

Редколлеги.

ИСТОРЕ УРОКАШ

40 шу дизад фашистки Германи йохаяь, хьатІахкоачаш латт милитаристски Японе капитуляци яь 40 шу дузеи цунца цхьана дунен шоллагІа тІом чакхбаьнна 40 шу дузеи денош. Хано тІехь-тІехьа цу ханашта гаьнадоах вай, цхьабакъда цар лоархІам лаьгІлац, ца хаддаш лакхлу. ХІанад из ишта? АПН корреспондентo къамаьл ду вовзаш волча советски Іилманхочунца, СССР МИД Историко-дипломатически управлене начальникаца, исторически Іилмай доктороца, профессорца Павел Севостьяновца.

— Сага оамал я: шийна даь халахетараш, хинна гІайгІа йицлуш, дуккха таьрахьаши хинна хІамаши диццдале дІадоалаш. Цхьабакъда, нагахьа санна дунен шоллагІча тІема хетадаьча книжкай, брошюрай, статьяй, Іилман а популярни а кинон телеи фильмай дукхал теркаме ийдача, мукІарал де йиш йолаш да, дІабаьннача тІема яр санна чІоагІа наха хьашт дола кхы цхьаккха тема ца хилар. Историк хиларах тарра, хьона хетачох, сенца дувзаденна да из? Дунен шоллагІа тІом исторега ма бахабий, шовзткъа шу ма дий Европа машаре яха. МалагІа маІан да цу хьалашка дІадаьннараш юха хьалхьеделга?

— ДІабаьннача тІем тІа вийнав 50 млн. саг, итташ миллионаш болча наха човнаш хиннай, эзараш городаши юрташи йохаяьй, дукха исторически маьхера культура памятникаш дІаьлхай. Адамлен дегІа тІа кІоаргга муа битаб тІемо. Вахаре хьаэттача наьха кердача ноахалашта лов, из деррига мишта хиннад, цІий Іодохийташ хиннача тІема, из хиннача шерашка лелаьча цІаккха ца хиннача тайпарча вандализманеи къизалаи бехктоккаме малав хар. Цу хаттарашта царна жоп дала а доагІа.

Дунен шоллагІа тІом дІахьош а йистебаьлча а Европеи дунен тІеи хьахиннай политически а территориальни а керда реальносташ. Тахан цхьабараш ба царех шек болаш, уж «законах ца хилар» бакъде гІерташ, царна ревизи яра, къаьнара ханаш юхайоалаяра тІахьежаш. Укхаза а дерригнена боагІ-боагІа тІадам оттабе беза.

ДІабаьнна тІом бовза хьашт хилара керттера бахьан да дунен тІа керда тІом хилара кхерам, хІанз ядерни тІом хилара кхерам совбоалаш хилар. ДІадахарий опытацара из кхерам дІабаккхаран хІанзарча а тІадоагІача а ноахалашта машар хилийтаран дола жоп лаха гІерт нах. Мелла кхычарех тара йоацаш шийй тайпара хилча а исторе событеша хьаккхолл таханарча ден контураш, кхоаненга бода никъ булл. Рациональни кхетадар, цу юкъе арахьарча политиках дар а, хьакъоастаде йиш яц ханий бувзам вІашагІбаккха йиш ца хилара кхетамах. Юххерча даькъе таханарча ден перспектива а опыта, хара, дагалоацама проекци я из.

— Малхбузера историографи йовзаш, лоІамза теркал ца дича валац, дунен шоллагІча тІем тІа фашистски Германи милитаристски Японин йохаечара США-и Англеи лоархІам ма могга лакхбеши Советски Союза лоархІам лохбеши из хилар. Из хьаллоацаш ба малхбузерча мехкашкара цхьабола паччахьалкхен дейтелаш а. Цунна тешал ду, масала, укх шера 8 мая Европейски парламенте къамаьл деш США президента Р. Рейгана а дукха ха йоацаш юристий Американски ассоциаце конференце къамаьл деш Англе премьер-министра М. Тетчера а моастагІчунгара котало йоаккхаш СССР-а юкъедихьача даькъах цхьа дош ца аларо. ДІабаьннача тІема документашка шерра хьажа таро йолаш вола Іилманхо хиларах тарра, хьона фу хет цох?

— Дунен шоллагІча тІем тІа толам баьнкхаб гитлеровски коалицена духьала хиннача паччахьалкхенийи халкъийи юкъарча низашца. Из — цар юкъара толам ба, духхьал из дар сона эггара хьалха белгалдаккха ловр. Коалицерча къаьст-къаьстача паччахьалкхенаша юкъедихьача даькъах аьлча, из диста йиш я дешашца доацаш. гІулакхашца, эггара хьалхарча аргІанна цу е кхыча фронте хинна тІемаш дохкийи низткъалеи хилар, тІемаца вІаши духьала оттарах хьахиннараш, политически а стратегически а дагалаьттар чакхдаккхар санна йолча параметрашца.

Советско-германски фронт хиннай 6200 километр йІаьха, тІом лаьттача 1418 денах 1320 дийнахьа низткъала тІемаш хиннад укхаза, вешта аьлча ерригача ханах 93 процент. Укхаза Малхбоалехьарча фронте йохаяь, карайоалаяь дІаьлкхай 507 немецки дивизи а Германе сателлитий-паччахьалкхений 100 дивизи а. Укхаза йохаяь дІаьлккхай моастагІчун керттера техника а — 75 процентага кхоачаш танкаш, штурмовой а артиллерийски а топаш, авиаци. Советски герзашцарча низаша даьхача цу толамаша новкъостал дир хьалхашка лаьтта керттера стратегически а политически а декхараш — вермахт йохаелга, фашистски блок вІашагІйоаккхилга. Европера цо дІалаьца хинна дукхагІдола халкъаш мукъадоахилга. Іалашде.

Цунца цхьана малхбузехьара фронт эггара яьржача хана а 800 километр мара хиннаяц, тІом лаьттача 2069 денах 1094 дийнахьа мара хьинаре тІемаш хиннадац, вешта аьлча ерригача ханах 53 процент мара. Ялх шера тІом беш СССР союзникаша йохаяь а карайоалаяь а дІаьлккхай немецки а итальянски а 176 дивизи.

СССР-а духьала тІом беш вийнав Германера 10 миллион саг, беррига а дунен шоллагІча тІем-тІа цун байнарех (13,6 млн. саг) диъ дакъа дича царех кхо дакъа хулараш.

Гаьнарча Малхбоале советски эскараша йохаяьй милитаристски Японе лаьттарча эскарий керттера группировка — цхьа миллион совгІа саг, 6,6 эзар йоккхий топаши минометаши, 1,2 эзар танкаш, 1,9 эзар гаргга тІема самолеташ йолаш хинна Квантунски арми. Цо новкъостал дир Японецара тІом котало йоаккхаш чакхбаккхара а беррига дунен шоллагІа тІом йистебаккхара а. Цу бакъдараша хьагойт гІулакх ше долча беса.

— Цхьабакъда, цхьаболча малхбузерча историкаша ма лерхІий Советски Союз тІема керттера дукъ хьаллаца дезаш, хІана аьлча, из хиннай, йоах цар, тІом дІаболабара бехкечарех цаІ. Къаьстта аьлча, из бехке ю 1939 шера августе Германеца вІаши тІа ца латара договор а даь, цунца тІом хьоабе цунна таро енна, тІом гаргабоалабара. Мел бакъ да уж къамаьлаш?

— ТІем тІа 20 млн. саг вувш дІалийца хинна халкъаш мукъадаьха мохк цу тайпара бехке бе гІертилга вІалла эхь ца хетар да. Цхьан ханна из — гІожа фальсификаци я, из йоаржаяр шийй къаьстта лоархІам болаш а да: боккъонца тІема бехке бараши царна новкъостал даьраши бехка кІалхарбаха гІертилга.

Бакъдараша тешал ду, дІабаьннача тІема керттерча даькъе бехке германски империализм хиннилга. Дунен хьалхарча тІем тІа ше эшаpа юха реванш е, дуне юхадекъа лерхІаш яр из.

ТІом кийчбаран дІаболабалийтаран бехке ба малхбузерча державашта, эггара хьалхарча аргІанна, США, Англе, Франце кулгалдеш хиннараш, экономически а тІема а низ чІоагІбара новкъостал деш Германена йоккхий займаш енна. Алхха США-еи Англеи 30-ча шерашка цунна кредиташ еннай 27 млрд. марка. Цхьан ханна цар лелаяьй агрессор «тоавара» политика, цунна дола къаьгга масал да Англеи Франции Гитлерацеи Муссолинецеи Мюнхене баь сий доаца барт, юххьанца Австри а, хІаьта тІаккха Чехословаки а дІалаца, Европерча кхыча мехкашта тІалатара йола геостратегически плацдарм хьае Германена таро енна бола. Уж гІертар фашистий агресси Малхбоалехьа ерзае.

Социализмаца классови цабезам хилар бахьан долаш доал деш дола гІозараш гІертар фашистски Германе кулгашца Советски Союз йохае а цунца цхьана шоай империалистически конкурента низ лаьгІбе а. Кхычоа кІоаг баккха гІертача цар, из шоашта баьккхаб. Советски Союза де кхы хІама дисанзар, агресси юхатохара кийчо е ха хургйолаш Германеца вІаши тІа ца латарах долча договора кулг ца яадича.

ТІом дІаболабенначул тІехьагІа шоай хІама ца гуш хинна политика ца хийцача яланзар малхбузехьара паччахьалкхенаш. «Цхьаккха а шек хила йиш йолаш дий, — йоахар 1945 шера феврале Ялте хиннача конференце Англе кхыча мехкашцарча гІулакхий министро Антони Идена, — нагахьа саніа 1939 шера Россеней, Англеней, ВІашагІкхийттача Штаташтеи юкъе Ялтерча конференце санна барт хиннабаларе, хІанзара тІом хинна хург ца хилар».

ТІехьа дале а, чІоагІа нийса даь мукІарал да из.

Шийй аргІанна СССР Министрий Совета Председателa И. В. Сталина цу конференце Рузвельтаца ше къамаьл деш гуччахьа белгалдаьккхар, нагахьа санна «Мюнхен» хиннаецаре, гитлеровски Германецара вІаши тІа ца латара пакт а хургъяцар, аьнна.

Иштта да харцде йиш йоаца бакъдараш.

— Дунен шоллагІча тІема итогаш чІоагІа ювцаш, къувсаши, тохкаши я. Лирача политически а идеологически а къовсама объект хинна дІаэттай уж США, Англе, Франце, кхыча Малхбузерча мехкий цхьабола паччахьалкхен а общественни а деятелаш ба кердача тайпара цар мах бара, кхыметтел царна ревизи яра тІахьехаш. Нагахьа санна уж мехкаш гитлеровски коалицена духьала СССР-а союзникаш хинна хилар а дІабаьннача тІема итогаш еш йолча дукккхача соглашенешта цар кулгаш яздаь хилар а теркалдича, мишта кхето йиш я цар позици хувцаялар? Хьона хетачох, Малхбузеи уйлашка мичара енай цу тайпара метаморфоза?

— Шийй классови маІанга диллача дунен шоллагІа тІом бар империализма ударни низаш — германски фашизми японски милитаризми — социализмана, демократически низашта эггара чІоагІагІа духьала оттар. Цу къовсаме германски фашизми японски милитаризми чІоагІа эшаьй. Уж эшаро новкъостал даьд къамаш-мукъадахара болам чІоагІбе, колониальни система йохаяь дІаяккха, бІаь совгІа шоай лоІамера паччахьалкхенаш хьахилара.

ТІема шерашка лаьрхІа варгвоацаш дегІабенаб халкъий сакхетам, тІехь-тІехьа хьинарегІа исторе субъекташ хиле дІаотт уж. Шоай мугІараш чІоагІдаьд капиталистически мехкашкарча демократически низаша. Общественни система хиларах тарра капитализма низ, цу тайпара эшабеннаб. Цунца цхьана социализма цхьан мехкара араьнна дунен общественни система а хинна дІаэттай, цо тІехь-тІехьагІа чІоагІагІа къоастаду дунен дегІаахар. Кхыча дешашца аьлча, дунен шоллагІа тІом бахьан долаш, овлангара денз хувцаденнад дунен тІара классови низаш.

США, Англе, Франце реакционни империалистически гІозараш ФРГ-и Японеи реваншисташца барта а даха из гІулакх хувца, истори юхадерзаде, дунен социализмагара, къамаш-мукъадахара боламгара, шоай къахьегамхошкара социальни реванш яккха, царна карагІдаьнна прогрессивни хІамаш дІадаха гІерт. Цу тІера хьадоагІаш да тІема итогашта, къаьстта тІом болаш а из дІабаьннал тІехьагІа гІулакхаш нийсдеш а хьахиннеи Ялтински а Потсдамски а соглашенешка, Хельсинкски Заключительни акте, кхыча дунен халкъашта юкъерча соглашенешка дІачІоагІъяь йолча политически а территориальни а реальносташта ца хаддаш атакаш елга.

Дувца эшаш дац из мел кхераме да. Дунен шоллагІча тІема итогашта ревизи яр шоаш тІайийцача декхарашта тІехьашка балари дунен халкъашта юкъера бокъо гІожа толхаяри хинна Іац, цо дукха чІоагІбу кердача тІема кхерам.

— Историкаша оалаш да, дІадахачун урокаш йицъечо, тІехьа тІайоагІача хана а гІалаташ ду. Хьона хетачох, сенах латт уж урокаш?

— Шовзткъа шу хьалха хала хинна дІадахачун керттера урок латт, тІема духьала из дІаболабалелхьа къовсам лоаттабе безаш хиларах. Из къовсам лоаттабе беза тІатеІІа, цхьана, хІара дийнахьа, тІема кхерам цІенбенна дІабаллалца. Дунен шоллагІа тІом дІаболабе агрессорий вІаштІехьдаьннад, машар безача паччахьалкхений цхьоагІо йола фронт царна духьала ца оттаьндаь. Цу хана цхьаболчар лерхІар доазув къаста моттиг «фашистски Германии СССР-и», цар дикагІа деш хиннар «са цІа юстара да» яхача принципах дар.

Цхьабакъда, германски фашизман японски милитаризман кхерам ерригача адамленна бар. Из бакъдар кхетадаро новкъостал дир антигитлеровски коалици вІашагІйолла а юххера чакхдоалаш тІем тІа толам баккха а. Тахан а, классови безамий цабезамни мелла лоархІаме бале а, кхы а лоархІамегІа да машара бола кхерам хьангара хьабоагІа хар. Машара кхерам тІатувсача паччахьалкхений политика бІаргаш а дувшадаь, хьаллацарах, тІехьагІа юха меттаоттаде йиш йоаца зулам дала тарлу вай ядерни бІаьшерене. ДІабаьннача тІема шерашка тайп-тайпара социальни строй йолча паччахьалкхенаша цхьана доттагІала гІулакхаш леладара опыт адамленна чІоагІа пайдане хургья хІанз ядерни тІема кхерама духьала къовсам лоаттабеча. Машаре кхоане бахьан дика дагалоаттае еза дІалхача хана урокаш.

Къамаьл даьри дІаяздаьри ва исторически Іилмай кандидат Виктор МИХНОВИЧ.

(АПН)

Школьни реформа — массане юкъара гІуллакх

ПРОГРЕССАГА БАЬККХА ГІА

Производствацара школа бувзам. Из проблема кхоачашъяра гІуллакх мишта латт тханцига? Цу хаттара жоп далара-со хьожаргва профориентационни болх мишта дІаоттабаьб № 116 йолчу Гудермесерчу юкъерчу школе.

Цхьан хІамангара дІайиккхача, кхыча школел белгалаlа я ала Іаяха хІама дац цунах. ХІаьта из: бархІ класс чаккхъяьккха баьннарех кхо дакъа № 8 йолчу профессионально-технически училище деша отташ хилар. Боккъалдар аьлча, уккхаза итт класс чаккхъяьккхарех а хул специалисташ-транспортникаш. Шийна кІал цхьа ларда йоацаш дац из. Из дерригa а дувзадеииа да школана, училищана, гудермесски локомотивни депона юкъе дукхача хана денз чІоагІбенна бувзам хиларца.

Бераш деша даьхкача хьалхарча деношка дениз укх школе царна дувц машиннаькъах, цун къахьегамхоех лаьца. Каст-каста хул дешархой шефаш болча экскурсешка. Бераштa цига дикагІа бовз паровозаш, локомотиваш, кхыйола машинаш, уж лехкаш а тоаеш а бола нах, цар хьаьнала къахьегам. Аьхки мастерскешка болх беш хул цхьабола дешархой. Машиннаькъа болхлой хила е ца хила тарлу царех, из дац керттера дар. ЛоархІам болаш дар: вахара юкъарча гІуллакхе бераше дакъа лацар.

Дешара кІира чакхдаьлча, хийла цхьана салоІаш а хул дешархой. Шефаша вІашто ІехьайІоах царна лаьрхІа экскурсеш, спортивни цІейш кхыйола сакъердаме мероприятеш. Депо комсомольцаша каст-каста бех дешархой шоай собранешка. Пенгазета тІа цар язду шоай подшефни йолча школа дешархоша мишта деш, цигарча кердача хІамаех. Цуморча балха юстара латтац школьникаш а. Шоай газета тІа цар а дувц локомотивни депо вахарах.

— Кхыча тайпара хила йиш а йий из? — йоах № 116 йолча школе истори хьехаш йолча Михайлова Полина Сергеевнас. Тха школьникий дукхача · даьшавоанош баь никъ ма бий из — школа яьккха баьлча, уккхаза, производстве, къахьега бахкар. Дерригаш а цхьа дезал санна дах тхо.

ХІаманна кхомбе бераш Іомадара а хургбола специалисташ дикагІа кийчбара а (из керттера а да) чІоагІа гІо-новкъостал ду производственни практико. Бакъда, школай ший а яц во база. ХІаьта а, школе санна доацаш, бокъонца йолча производстве къахьегар. Из царна йолчча бесса йовзар лоархІаме хІама да. Цул совгІа, уккхаза теори а практика а айхха ювза йиш я.

— Машиннаькъахой династешкара бераш школе а тха училище а дешаш кІезига дац, — йоах № 8 йолча СГПТУ директора заместитела Юдин Николай Фомича. — Цу хІамо тхо гІад а дуг. Цунах лаьца цхьа дика хІама дувцаргдар аз. Школана а депо къахьегамхошта а юкъе хьахиннай керда обряд: хІара шера 8 мае, чай а молаш, кийчдаьча истолашта гонахьа вІашагІкхет дешархошца тІема а къахьегама а ветеранаш. Цар кІайденна кортош, наькха тІа доахка совгІаташ, цар къахьегама вахар, къаьгга масал хиле дІаотт школьникашта. Цуморча вІашагІкхетараша гІо ду бераштa къахьегам безабалийта, шоай кхоанен уйла е.

...Иштта, шоайла чІоагІа бувзам болаш я школа — училище — депо. ЛоархІаме дац дешархочох мала хургва: болхло, лор, летчик е хьехархо. Керттердар — дийша ваьнначо ше гражданин волга, ше тІанхувш вар фуд кхетадергдолга, доккхача вахаре бодаш бола никъ лаха цунна аттагІа хургдолга.

А. ДЕМЕНТЬЕВ.

ЮРТА ДУКХА ЕЗА ФУТБОЛ

Футбол — юрта эггара дукхагІа дезаши къоабалдеши дола спорта тайпа. Дукха ха йоацаш чакхъяьннача, Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара хетаяьча «Урожай» яхача ДСО спартакиаде футбольни къовсамашка дакъа лаьцар 40 командо. Кхыча дешашца аьлча, физкультура ерригача коллективаша хьаоттайир шоай командаш, хІаьта цхьаяраш цхьацца оттаяь а Іаш-зар. Футбольни сезон дІахойихьар «Урожай» яхача ДСО Нохч-ГІалгІай республикански Совета чемпионатаца. Сентябрь бовлцца чемпионски титул бахьан долаш къовсам лоаттабергба футболисташа.

Юрта футбола дегаондле я клубни ши команда: Грозненски района «Пригородный» совхоза яри «Аргунводпром» яхача производственни объединене «Вайнах» яхари. Укх тІеххьарча шерашка шоай ловзара говзал къаьстта дика хьахьекхай «Вайнаха» футболисташа. Цкъа саппа дукхаза а котбийннаб уж «Комсомола кубка», «Машара приза», Нохч-ГІалгІайчене Іай ловзача хьалхле йоаккхача призераш хиннаб. ХІанз, республика чемпионате дакъа лоацаш, ловзарий хьалхара го чакхбаьнначул тІехьагІа, «Вайнах» хьалха я. Дукха ха йоацаш НГІАССР Кубок яккха ловзаш хиннача дикагІйолча 16 командана юкъе ловзаш шоллагІа моттиг яьккхар «Вайнахо», хьалхагІа денз шийца къовсаш хьайоагІача «Строитела» мара ка ца а луш.

Дика ловзача дуккхача районни командашта чІоагІа раьза ба юртахой. Масала, 1978 шера денз ловзаш ба Самашкински консервни завода футболисташ. 1980 шерре а «Комсомола кубка» финалисташ, хІаьта соахка-цу кубка дай хилар уж. Из бахьан долаш завода администраце «Голубые озера» яхача моттиге сакъерда баха мукъа белар царна. Комсомола райкомо полузащитник волча Кулаев Зайндина тІадиллар берий футбольни команда вІашагІйоллилгеи кийчъелгеи. Зайнди дика ловза ховш хиларал совгІа, дика организатор а хинна хиннав. «ТІоарска бургаца» кубка приз яккха лелаяьча яхьашка дакъа лоацаш хиннача цо Іомадаьча бераша республике кхоалагІа моттиг яьккхар.

ХІанз йолаеннача «Урожай» яхача ДСО Нохч-ГІалгІай республикански Совета чемпионате лидерех цаІ я Урус-Мартановски района «Солнечный» совхоза дружина. Команда капитан Арсамирзоев Идрис, совхоза инженер. Ший новкъосташте юкъе чІоагІа лоархІаш ва, тренировкаш массаза а бокъонца графикагІа, массане а боагІача тайпара физически технически мухь озийташ чакхйоах. ХІанз 33 шу даьнна, футболиста тоъал дукха лоархІаш йола ха яьна вале а, кадайлга, ловза харга диллача цхьаннел а эшашагІа вац из. Шиш бола, доагІар шийгара а новкъосташкара а дизза хьадеха ва из. Капитана дош — закон, цудухьа цхьанне а шеко хилац цо лаьрхІар ниййса хиларах. Арсамирзоев Идрисаца цхьана ловзаш ва цун виъ воша: Саид-Амин — центральни полузащитник, Хьусен — аьрдехьара нападающи, Рамзан — защитник, Ильяс — аьрдехьара защитник. Из да бІарчча дезал футбол езаш хилар хьахьокхаш дола цхьа масал. Цхьаькха тайпа а ба капиташ. Цар шоай новкъостий деге ураувттаду яхье баьнача метте котало яккхара.

Ведено района «Плодопитомнический» совхоза командана чІоагІа раьза ба болельщикаш. Соахка ДСО «Урожай» республикански Совета командашта юкъе чемпион хилар цох. Во ловзац карарча шера а. Цу команда капитан ва юкъерча школе физкультура хьехаш вола Х. Дунаев. ДІадахача шера «Комсомола кубок» яккхара ловзаш цигача дакъа лаьцача 38 команда юкъе шоллагІа моттиг йоаккхаш чакхъяьлар из коллектив, хІаьта капитана елар «дикагІвола нападающи» яха лаьрххІа приз.

Саго шийгара хьоккам гойтар боккха лоархІам болаш да наха кхетам луча, Х. Дунаева дешархошца спортивни болх дІахьо шоай низаща дика кийчъяьча стадионе. Юрта хьехархо — юкъметтера фигура я, хІаьта цу тІа из дика футболист хилча цун сий кхы а лакхлу.

Боккъонца бола энтузиасташ, футбола а физически культура а пропагандисташ ба Урус-Мартановски районера вежарий ЭльжуркаевгІар. Царех воккхагІвола Руслан — хьехархо, школе берашта тІема-патриотически кхетам луш ва. Цо хьийхача, кийчъяьча берий командаша толамаш доах «Зарница» яхача ловзарашка. ШоллагІвола воша Іарби — школе физкультура хьехаш ва. «Сельхозтехника» яхача районни объединене командe дикагІвола аьттехьара нападающи а бомбардир а лоархІаш ва из. Цул совгІа Іарби тІехдика баскетболист а ва. Цунга хьежжа хІанз школе болх беш я баскетбола секци. ХІаьта цо, хьехамча а волаш, кийчдаьча бераша яхьаш дІахьоча массаза а хьалхара моттигаш йоах. Вешта аьлча, ший говзал кІоаргга дІайовзийт бераштa Іарбе. Цу гІуллакхо цар спортацара безам совбоаккх. Соахка, «ТІоарска бургац» яхача клуба приз яккхара хиннача Ерригсоюзни ловзарашка шоллагІа моттиг яьккхар цо кийчъяьча берий командас. ХІаьта укх шера а финале ловза бокъо яьккхай цар.

«Сельхозтехника» команде юкъара нападающи ва кхоалагІа воша Рамзан. Из водитела болх беш ва. Дика организатор хилара тарра, цо дукха новкъостал ду капитана. ХІаьта эггара зІамагІа вола воша Аслан а чІоагІа дукхаезаш а дика ловзаш а ва футболах. Аслан школа дешархо ва. Из да бІарчча дезал футбол езаш хилар хьахьокхаш дола цхьаькха цхьа масал.

Фу ала йиш я «Сельхозтехника» районни объединене командах лаьца? Духхьал цхьа дикадар. Из вІашагІъеллача шийтта шера хьаьшашкагара цкъа бехк баккхийтабац цар шоашта. Беррига футболисташ, боккхагІбараш а зІамагІбараш а, дисциплина йолаш, ловзара техника дика караерзаяь ба.

Дика боккхагІбарий футбольни командаш йолча моттиге иззал дика берий командаш а хул. Масала, Наурски района «Советская Россия» яхача совхозе я йиъ боккхагІбарийи ялх зІамагІбарийи футбольни дружинаш. Уккхаза, кхыча боахамашта тара доацаш, физкультурно-массови болх лерттІа дІабахьара мел эша хьалаш вІаштІехьдаьха да. Йолаш я йоагІача стандартагІа хьаяь стадион, майдаш. Спортивни зал хиларах карагІдоал футболах ловзар совгІа, волейбола, баскетбола, кІалтохаргах латара, спорта кхыча тайпай а секцеш лелае. Толаме болх беш я боккхача наха лаьрхІа вІашагІъелла «Могашал» яха группа.

Юртахошта еза футбол. Уж безаме ловз цунах. Бакъда, из гІуллакх вІаштІехьдоаккхача дукха да кхоачамбоацараш, юкъагІдисараш. Халахете а, ерригача а командашка бац квалификаци йола тренераш. Кхоачам хиллал Іалашбац футболисташ инвентараца, формаца. ДукхагІдолча боахамашка тренировка чакхйоах воча, стандартагІа йоацача майдашка. ХІаьта цхьайолча моттигашка уж а яц. Цудухьа аьхки лоалаха ухкача районашка тренировкаш е аха безаш хул футболисташ.

Футбол а, беррига физкультурно-массови болх сэнна спорткомитеташа, физкультурни активаша, советски, профсоюзни комсомольски организацеша, боахамий кулгалхоша дог а лазаш, йоакхо е езаш гІуллакх да. Иштта массане а низаш вІашагІтехачул тІехьагІа мара кхоачашдулургдац цу даькъе партеи правительстваси хьалхашка оттадаь декхараш.

Т. СОКОЛОВА.

Азербайджански ССР. Баку улицашка араяьннай, гонахьарча Іалама цІонала тІахьожам лоаттабеча ше къаьсттача лабораторей мугІараш шердеш йола Іалама тІахьожам лоаттабара йолча Азербайджански ССР Госкомитета дото бесара фургон. Республика столице — мехкдаьтта хьадаккхара а чакхдаккхара а низ бола индустри йолча городе къаьстта теркам тІабохийт бІех ца дайташ гонахьара фо лорадара.

Предприятешка къаьнача установкай метта оттаяьй, отходаш чакхъяхара а лаьрхІа йола хІанзара автоматизированни комплексаш. Го боаккхаш хица Іалашъярга яьхай заводаш, хица шелъеш хинна установкаш фо тохаш шелъю. ДегІаяьхкай очистной сооруженеш. Цо дуккха кІезигдаьд промышленни хиш дІаарауханйтилга.

Гонахьара Іалам цІена хилара тІахьожам лоаттабара юкъеэзай орбитальни техника новкъосталца атмосфера бІехъю хІамаш гучайоахаш йола Азербайджана АН Іалама кхоачамашта космически тохкамаш дара Институт.

СУРТА ТІА: Іалама тІахьожам лоаттабара йолча Азербайджански ССР Госкомитета дІа-хьа лелача лабораторе болхлой ба автомобилий газаша гонахьара Іалам бІехдара боарам къоастабеш.

О. ЛИТВИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ФЕ ХИЛА

Берригача водителашта ховш да корта бохабу малар а менна машин лехкаш волчоа мишта лирен къизен тІаІазар ду, цхьабакъда, из шоашта ховшие а ГАИ болхлоша ца зувш шоаш тІехбаргба аьнна хеташ уж гІалаташ дувлийташ бола водителаш дукха ба.

Укх шера 21 августа кхачалца госавтоинспектораша соцаваьа 2590 корта бохабу малар а менна вола водитель. Царех хІаранега хаттар дича ши-ший бахьан да: цаІ веннача-ваьннача ваха воагІаш хул, шоллагІвар — саг йодачар-йоагІачара воагІаш хул, кхоалагІвар новкъосташца дикан тІа менна хул. Цул совгІа шоаш даьчох гІалат хеташ а хилац, корта бохабу малар а менна автомашин лехкилга зулам хеташ а бац. Цар йоах, шоай балха практика йоккха хилча из гІалат дац, цул совгІа лерал тІехваьнна а воацаш кІезиг-дукха менна хиларах шоашта бехк белгаз раьза а бац. Малхбузехьарча мехкашка водитело кІезига меннад, аьнна, теркалдац, — йоах цар. Цар яхар, царна хетар вай законаца дац. КІезига а дукха а корта бохабу малар менна волча водитела беш бола бехк лоарзагІа боаккхилга дац, е автотранспорт лехка цхьаккха тайпа бокъо а лац, хІана аьлча, маларо лертІар ца воаккхаш саг вицац. Кора бохабу малар маланза болча водителашта а нийслу лерттІа йоацаш сакхетам чура воаккхаш йола паькъашкара цхьайола ситуацеш.

«Межрайводоканал» тресте токаралла болх беш волча И. С. Карпушкина Ленински районе Тухачевски цІерагІча улице цхьан коа ше лехкаш йола М-412 яха автомашин тІатехай велосипедиста, ше авари яьчара дІа а вахав. ТІехьагІа из дІатехкача водитель менна а хиннав. Уж санна дола гІалаташ дувлийта кхийннабац кхыбола водителаш, уж шоай ханнахьа ГАИ болхлоша машинаш тІара юстара баьхаб. Царна юкъе нийсбеннараш ераш ба: «Нива» яха пачхьалкхен машина лехкаш хинна Шелковской района РАПО председатель Б. А. Ерик, «Грознефть» объединене чуйоагІаш йолча СМУ тракторист Г. П. Тимашов, Карабулакски рудай йоацача материалий завода автобуса водитель Г. А. Бариев, иштта укх шера шозлагІа соцаваь вола Побединскиі ПМК начальника заместитель И. Э. Льянов. Из а корта бохабу малар а менна пачхьалкхен машин лехкаш хиннав. Цун материал следственни органашка дІачуеннай. Лакхехьа вай цІераш яьхача водителашта административни таІазар а даьд.

ДІадахача кІиргІа 15 — 22 августе Нохч - ГІалгІай АССР пачхьалкхен наькъашка 26 авари яьй, 6 саг вийнав, 41 сага тайп-тайпара човнаш яьй.

НГІАССР МВД ГАИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 АВГУСТ

І ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Буратино выставка».
9.05 — «Хьасташ».
9.35 — «Са дІайха цІа» яхача документальни телевизионни фильма премьера (Баку). «Къахьегарга хьежжа сий а ду» яхача циклцара.
10.05 — «Сона хов хилгашта тІеххухувсавала». Художественни телефильм, 9-гІа сери.
10.55 — «Дика товараш дукхагІа».
11.25 — «Москвичиа». Телевизионни клуб.
12.45 — «БаьцовгІай дуне».
13.30 — «Дезали школе». Тележурнал.
14.00 — «СелаІад» яхача халкъа кхолламах йолча телевизионни программай VI Дунен халкъашта юкъера фестиваль «Бала Милера дех вай» (Нигери).
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Гилкемай гаташ». Художественни телефильм. 1-гІа сери.
15.50 — «БІаргашта гущдар — теша халадар».
16.50 — «Кердадараш».
16.55 — Политически обозревателa А. З. Иващенкой къамаьл.
17.25 — «Илли оал, халхар ду «Кьонало».
17.45 — Мультфильмай премьера: «Дукха хана денз бовзараш», «ГІажилг-кІалхарвоархар».
18.30 — Ю. А. Жуковске къамаьл.
19.00 — Футболах йола дунен чемпионат. Юнгораш. СССР сборни — Австрале сборни. Минскера трансляци. Перерыв йолча хана (19.45) — «Могаш хила безам бале».
20.45 — «Ашараш лонх Эмилия Москвитинас» (арфа).
21.00 — «Ха».
21.35 — Эстрадни концерт. Москве хиннача кагирхойи студентийи Дерригдунен XII-ча фестиваля культурни программа доакъошхой выступлени.
22.35 — «Зонх бола сахьат». Документальни фильм.
22.55 — «Кердадараш».

ІІ ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — «Баян» яхача эрсий халкъа оркестра тІехьа а локхаш, дІалохк РСФСР заслуженни артиста М. Рожнова (балалайка).
9.00 — «Музеяшкеи хьонхара залашкеи гІолла». Калужски художественни музей.
9.35 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.
10.05 — Армянски телевидене программа.
11.25 — «Путешественниккий клуб».
12.25 — «Тахан долалу кхоана» яхача художественни телефильма премьера. 1-гІеи 2-гІеи сереш.
14.45 — «Могашлен Іам». Документальни телефильм.
15.00 — Футболах йола дунен чемпионат. Юнгораш. Ирланде сборни — Бразиле сборни. 2-гІа тайм. Тбилисера трансляци.
15.45 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени».
16.00 — «Лаьттен, сигален форда тІеи».
16.30 — «Сябры» яхача вокально - инструментальни ансамбла выступлени.
17.00 — Футболах йола дунен чемпионат. Юнгораш. Венгре сборни — Колумбе сборни. 2-гІа тайм. Ереванера передача.
17.45 — «Нохч - ГІалгІайчен кІира».
17.55 — «Аз адамленах илли оал». Йоазонхочох М. Сулаевх йола телеочерк (нохчий меттала).
18.10 — «Са паччахьалкхен салте».
18.40 — «Лоаман кхалсаг» яха клуб (гІалгІай меттала).
19.10 — «Сан-Винсентоэча эстрадни илле фестивале».
20.00 — «Бийса дахкъала хийла шун, бераш!», «Оапаш бувцачар гІап», 2-гІа передача.
20.15 — «ТАСС корреспонденташа хоам бу». Документальни фильм.
20.45 — Велоспортах йола дунен чемпионат. Италера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Эхь-эздела Іаьдалах» яхача телеспектакла премьера. 1-гІа сери.

25 АВГУСТ

І ПРОГРАММА

ШАХТЕРА ДИ

8.00 — «Ха».
8.35 — Шахтера Денга. Документальни фильмаш: «Руда йоаллача лоама дай», «Михаил Чиха кІори борзен».
9.20 — «Спортлото». 34-гІа тираж.
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гІуллакх ду аз!».
11.00 — «Могашле».
11.45 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — «Советски лаьттара вІашагІкхетараш».
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Путешественниккий клуб».
15.00 — «Гилкемай гаташ». Художественни телефильм. 2-гІа сери.
16.05 — Тахан — шахтера ди.
16.45 — Шахтера Денга. Концерт.
17.35 — «Кердадараш».
17.40 — «Бонихийчарнеи зІамигачарнеи дола фаьлгаш». Мультфильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — П. И. Чайковске массе йола симфони. № 4 йола симфони.
19.40 — «Кердадараш».
19.45 — Москва. 3 август. 1985 ш. кагирхойи студентийи XII Дерригдунен фестиваль дІанъовларах йола репортаж.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Моаршал, доттагІ!». Роза Рымбаеваси Орлина Горановаси дакъа а лоацаш оттаь Казахскии Болгарскии телевиденей музыкальни программа.
22.30 — Футбольни обозрени.
23.00 — «Кердадараш».

ІІ ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дІаоттаІ».
8.15 — «ХІара сурта тІа — малх!».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Эрсий метта къамаьл».
9.30 — Юрта архитектура.
10.00 — «Ванча мукъамаш». Документальни телефильм.
10.15 — И. Брамса произведенешцара концерт.
11.05 — «Март болалуш». Документальни телефильм.
11.30 — «Дийнача хІамай дунен тІа».
12.30 — «Іодика хийла хьа, ахча!». Школьникашта дола инноконцерт.
13.10 — «Хьан улица тІа да цІей!». Молдавски ССР · культурно - спортивни комплексех.
14.00 — Илли оал Литовски ССР халкъа артистиас Г. Какайтес.
14.25 — Мультфильмаш. «Митала цІа», «Плюхи Плихи», «Кхо ча», «Хьунагіа хиннар».
15.00 — «Эггара дІаьхагІа дола ди». «Шера ханаш» яхача циклцара музыкально - эстрадни передача.
16.05 — «Д'Артаньяни кхо мушкетери». Художественни телефильм. 3-гІа сери.
17.15 — «Дунеи кагирхойи».
17.50 — Велоспортах йола дунен чемпионат. Италера передача.
18.10 — «ГІорбаьнна советски композитораш — Ленински преме лауреаташ». Д. Кабалевский. «Ваьча лаьттах». Берий хоран симфонически оркестран лаьрхІа йола кантата.
18.45 — Воднолыжни спортах йола СССР чемпионат.
19.15 — «Уйла ергья вай». Документальни телефильм.
19.40 — А. Скрябинеи, С. Рахманиноввеи фортепьянни произведенеш дІалохк РСФСР заслуженни артиста В. Берзона.
20.00 — «Бийса дахкъала хийла шун, бераш!», «Хьун варше». 1-гІа дакъа.
20.15 — Регбех йола дунен халкъашта юкъера турнир. СССР-1 сборни — Польша сборни.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Эхь-эздела Іаьдалах» яхача телеспектакла премьера. 2-гІа сери.

РАДИО

24 АВГУСТ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача республикански газетий обзор.
8.23 — «Сердало» яхача республикански газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.35 — «Тхьамна — махбола культура». Специалиста беседа (нохчий меттала).
10.15 — «Парторганизацешкара отчеташ а хоржамаш а» (нохчий меттала).
10.30 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Хьона да, Даьхе, салтечун догІ». Концерт (эрсий меттала).
11.30 — «Критически талгІе тІа». Радиожурнал (нохчий меттала).
12.40 — «Литературни Нохч-ГІалгІайче» (нохчий меттала).
13.00 — «Маланза кхеташ хилар — вахара хьисап». Облсовпрофа секретара Пугоевай беседа (эрсий меттала).
15.15 — Ашарий передача (эрсий меттала).
16.00 — «Кавказа Іуйре» яха радиожурнал (эрсий меттала).
17.15 — «Ашарий почта» (гІалгІай меттала).

25 АВГУСТ

7.15 — «Грозненский рабочий» яхача республикански газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» яхача республикански газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана дукхаеза ашараш». Концерт (эрсий меттала).
11.20 — КІирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала).
15.15 — «Къахьегамца сий. долаш ва саг». Корреспонденци (гІалгІай меттала).
16.00 — «Школьни глобус» (эрсий меттала).
16.30 — «Кьона тІехье» (нохчий меттала).
18.00 — Иллеца доттагІал лаьцарашта дола концерт (нохчий меттала).

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

№ 34 йолча «Хозтовары» (Боахама товараш») яхача Жигулевски улицагІа, № 6 йолча цІагІарча (г. Грозный) тика тІа дохкаш да ер товараш:

— «Нарт» яха мебела корпусной набор, хьаьй г. Орджоникидзе;

— кІувсаш боарама 2—3 м., 1,5—2 м. — хьадаьд г. Цимлянске;

— кІувсаш 2—3 м. Хьадаьд Монголе;

— палазаш 2—3 м. Хьадаьд ЧССР-е;

— палазаш 2—4 м, 2—3 м. Хьадаьд г. Москве;

— кухне эшача крана смесителаш (дІайхеи шийлеи хи вІашагІтохаш нийсдераш).

«ПРОМТОВАРЫ» яха объединени.

Хоттам

Тахан республике гІоллеи Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунда 3—8 метр сиха мух а болаш, фегара температура республике гІолла 25—30, Грозне 27—29 градус йІовхал а йолаш ха хила мег.

Кхоанеи ломмеи хувцалуш кхоаллонаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка догІа а делхаш, ди а къувкъаш хила тарлу, бе-беча оагІорахьара секунде 3—7 метр мух а болаш, фегара температура бийсашка 13—18, деношка 23—28 градус йІовхал а йолаш ха латта тарлу.

Метеостанци.

Республика экранаш тІа

«КХО ПРОЦЕНТ КХЕРАМ»

Сенах лаьца дувц укх фильмо? Летчиках-испытателах. Цун сценарий язъяь Галлай Марк ше летчик-испытатель хинна ва. Из оттадаьд режиссераша Шредель Владимиреи Горащенко Егореи.

Фильма керттера турпал — летчик Фетисов Евгений. Цун роль ловзаю СССР халкъа артиста, Ленински а Паччахьалкхен а премей лауреата Лавров Кирилла. Кхыйолча ролашка — Золотухин Валерий, Бортник Иван, Демьяненко Александр, Кадочников Павел, Резникова Ирина, Ипполитова Ольга.

«РАДУНИЦА»

Иштa цІи йолаш да белорусски кинематографисташа даьккха кинокартина. Цун керттера турпал ва Коваль Иван. Дукха ха я из юртара дІаваха. Ший декхар кхоачашдеш эскаре ха яьккхай цо цул тІехьагІа институте дийшад, городе вах. Цу дерригне йицъялийтай цунна ваь юрт, нана, юртахой. Бакъда, цкъа дагадох цунна наьнах бІаргтоха. Радуница оалача, байнараш дагалоацача дийнахьа кхоач из нана йолча. Венна да дагавохаро, юртахошца, Іалаьмате чІоагІа ер везаш хиннача кхалсагаца хиннача вІашагІкхетаро дукхача хІаман бІаргаш хьаделл Ивана. Цо кхетаду ший овлаш дай баьхача лаьттаца долга. Цунца къаста шин йиш йоацилга.

Коваль Ивана роль ловзаю Бондаренко Валерас, кхыдола сурт-сибаташ кхолл Егорова Натальяс, Конюхова Татьянас, Климова Александрас, Гоголев Виктора, кхычар.

«ВАЙ ДАГАЛОАТТАМИИ ІА»

Автораштa дагалаттар дика доашхаш я цу австралийски кинематографисташа даьккхача фильма цІи.

60-ча шерашка капиталистий мехкашта хиннача, «бунтараш» оалаш хиннача, боламе дакъалоацаш хиннарех цаІ ва фильма керттера турпал — гІулакх дІададаш вола коммерсант — книжкаш дохка ший тика а йолаш вола Робин.

Ха дІаяхай, хувцаеннай хІанз къона волаш хинна оамалаш. Царех цхьабараш, кхыметтел баррикада кхыча оагІонгахьа а баьннаб. Бакъда, рузкъа а хьал а дар аьнна царех тоъам ца беш, хийла духьалъотт, безам бар ала, денал долаш хинна къона шераш...

Цу картинас вайна вовзийт къона вале а, шоай мехка цІи хеза вола режиссер Дунган Джон, кино а театра а артисташ — Девис Джуди Браун Брайени.

Масала, 1983 шера Москве хиннача кинофестивале Д. Девиса елар кхалсага роль дикагІа ловзаярах йола преми.

«ДАГАДОАЦАШ КХАЬЧА ИРАЗ»

Укх фильмо вайна цІаькхаза а йовзийт канадски кинематограф. «Дагадоацаш кхаьча ираз» — из гІорьяьнна йовзаш йолча канадски йоазонхочун Руа Габриэла романа яь экранизаци я. Цу тІа дувц тІема ханах, роман арадаьлар из дІабоаллаше а — 1945 шера. Цунна елар пачхьалкхен а «Фемина» яха кхалнаха-йоазонхошта Франце луш йола а премеш. Фильмо ювц болхлой дезалах хьаяьннача йиІий Лакасс Флорентанай кхелах, шийна везача зІамсаго ца югаш, дагадоацаш цун кхычунца хулача маьрелах. Из деррига а хул Канадас Германеца тІом хьоабаьча 1940 шера. Къонача турпалий ролаш ловзаеш ба эггара хьалха кино дакъа лоацаш бола театральни актераш Деглен Мирей, Шаньони Пьер, Ньюфельд Мартин.

В. КОВАЛЕВА.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителан — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-88; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностан транспортан — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.
НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.
Газет арадувл шинарел, ерен, шоаттен деношка.
СФ05239. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3862.